

Forord

Denne oppgaven markerer avslutningen på fem år med studier ved NTNU og kombinerer perspektiver fra min bachelor i politisk økonomi og min master i samfunnsøkonomi.

Jeg vil takke professor Ragnar Torvik for god veiledning og hans raske og konstruktive tilbakemeldinger.

I tillegg til mine studier så har jeg vært så heldig å få være en del av Studentersamfundet i Trondhjem. Her er jeg blitt kjent med Trondheims mest kreative og engasjerte studenter og fått muligheten til å være med å drive en av Norges største kulturinstitusjoner. Jeg er dypt takknemlig for alle vennene, minnene og erfaringene jeg tar med meg fra min tid på Samfundet.

Jeg vil spesielt takke mine foreldre og min stefar for deres uforbeholdne støtte og oppmuntring gjennom hele min studietid.

Jeg vil også takke Ole Hundstuen og Christoffer Wenaas for korrekturlesning og for at de minner meg på at det eksisterer en verden utenfor lesesalen.

Herman Westrum Thorsen

Trondheim, 29. mai 2012

*Forside: Tahrir plassen 1. februar, bilde tatt av Counterfire
<http://publicintelligence.net/egyptian-revolution-photos-february-2011/>*

Table of Contents

1. Innledning	1
2. Case	2
2.1. Egypt	2
2.1.1 Fra Napoleon til Mubarak.....	2
2.1.2. Et selvstendig Egypt.....	3
2.1.3 Egypt under Mubarak.....	4
2.1.3 Økonomi	5
2.1.4 Revolusjonen i Egypt.....	7
2.1.5. Mubaraks avgang	8
2.2. Algerie	8
2.2.1 År 700 til Fransk kolonistyre	8
2.2.2. Under fransk kolonistyre	9
2.2.3. Et selvstendig Algerie.....	10
2.2.4. Reformert og revolusjon	11
2.2.5. Algerie under Bouteflika.....	12
2.2.6. Økonomi	12
2.2.7. Den arabiske våren i Algerie	13
2.3. Saudi Arabia	14
2.3.1.Statsdannelse	14
2.3.2. Moderne tid.....	15
2.3.3. Økonomi	17
2.3.4. Den arabiske våren i Saudi Arabia.....	18
3. Økonomiske og strukturelle variabler	19
3.1 Økonomiske variabler	20
3.1.1 Befolkning.....	20
3.1.2 Brutto nasjonalprodukt, BNP	21
3.1.3 Brutto nasjonalprodukt per innbygger, ...	21
3.1.4 Konsumprisindeksen og inflasjon.....	22
3.1.5 Arbeidsløshet	23
3.1.6 Militære utgifter	24
3.1.7 Verdien på oljeeksport og oljeimport	24
3.2 Strukturelle variabler	25
3.2.1 Grad av frihet	25
3.2.2 Grad av korrupsjon	26
3.2.3 Etterspørsel etter demokrati	26

4. Teori	27
4.1 A Theory of Civil Conflict and Democracy in Rentier States.....	28
4.1.1 Modellen.....	28
4.1.2 Konflikt.....	29
4.1.3 Demokrati.....	30
4.2. Utvidelse av modellen.....	33
4.2.1 Effektiv kampstyrke	33
4.2.2. Økte overføringer til befolkningen som en følge av økt etterspørsel etter demokrati.....	38
5. Diskusjon.....	42
5.1 Sentrale Størrelser	42
5.2 Effektiv kampstyrke	43
5.2.1 Egypt	43
5.2.2 Saudi Arabia.....	44
5.2.3 Algerie	45
5.3 Nyttien ved å ikke demokratisere.....	46
5.3.1 Egypt	46
5.3.2 Saudi Arabia.....	46
5.3.3 Algerie	47
5.4. Oppsummering	48
5.5. Fremtidig demokratisering	49
5.6 Svakheter ved modellen	50
6. Konklusjon	51
7. Kilder	52

1. Innledning

”I am a free egyptian”, denne stolte proklamasjonen hørte jeg da jeg deltok på åpningsseremonien til Trondheims internasjonale studentfestival 11. februar 2011. Ytringen kom fra en egyptisk student samme dag som Egypts president Hosni Mubarak gikk av etter over 30 år ved makten. Studenten var en av flere millioner av innbyggere over hele den arabiske verden som tok del i en bølge av demonstrasjoner og protester som fjernet statsledere som hadde sittet i flere tiår. Demonstrasjonene ble kjent som ”den arabiske våren” og kom til å prege nyhetsbildet i hele 2011.

Men selv om økte krav om demokrati og en bedre levestandard var trenden i hele den arabiske verden så var det bare et mindretall av landene i Nord-Afrika og Midtøsten som fikk et regimeskifte. Formålet med denne oppgaven er å forsøke å finne en forklaring på hvorfor myndighetene i noen land valgte å innføre demokrati, mens myndighetene i andre land valgte å ikke demokratisere. Jeg vil sammenligne tre land. Egypt, som innførte demokrati, og Algerie og Saudi Arabia, som ikke innførte demokrati. Jeg tar utgangspunkt i modellen til Aslaksen og Torvik (2006). Modellen kombinerer to ulike teoretiske retninger. Den ene retningen bruker konfliktmodeller og studerer hvordan et lands ressursinntekter påvirker varigheten og intensiteten til en konflikt. Den andre retningen bruker modeller fra politisk økonomi for å studere hvordan ressursinntekter påvirker den politiske likevekten ved å endre kostnaden og nytten knyttet til å tilegne seg stemmer. Ved å kombinere disse to retningene forsøker Aslaksen og Torvik å si noe om hvilke betingelser som må være tilstede for at demokrati skal oppstå. Jeg vil utvide denne modellen slik at den tar hensyn til en situasjon mer tilpasset den arabiske våren. Her møtte autokratiske myndigheter som allerede hadde tilgang til landets ressursinntekter en økt etterspørsel etter demokrati fra befolkningen. Jeg vil bruke casene til å finne ut hvilke faktorer som påvirket myndighetenes evne til å håndtere befolkningens økte etterspørsel etter demokrati og hvordan nivået på landenes ressursinntekter påvirket myndighetenes avgjørelse om å demokratisere eller ikke demokratisere.

Oppgaven er disponert som følger. I del 2 tar jeg for meg de tre landenes historie, økonomi og hvordan den arabiske våren utspilte seg i Egypt, Algerie og Saudi Arabia. I del 3 sammenligner jeg en rekke kvantitative økonomiske og strukturelle variabler. Her ser vi at landene på mange områder er veldig like. Dette gjelder særlig arbeidsledighetsraten og at

landene har en ung befolkning. Sentrale forskjeller er blant annet ulikt nivå på ressursinntekter, militære utgifter og evne til å øke overføringene til befolkningen for å dempe etterspørselen etter demokrati. I del 4 legger jeg frem modellen til Aslaksen og Torvik. Her presenterer jeg også de to utvidelsene til modellen: (1) hvordan myndighetenes effektive kampstyrke påvirker forventet nytte ved konflikt og (2) hvordan myndighetene kan øke sin nytte dersom de ikke demokratiserer ved å øke offentlige overføringer til innbyggerne. I del 5 bruker jeg modellen til å forklare hvorfor at myndighetene i Egypt hadde størst nytte av å demokratisere, men at det samme ikke var tilfellet i Algerie og Saudi Arabia. Her ser vi blant annet at nytten ved å ikke demokratisere er høyere jo større ressursinntekter et land har og jo mer effektiv myndighetenes kampinnsats er. Her presenterer jeg også hva modellen kan si om fremtidig demokratisering i Midtøsten og svakheter ved modellen. Del 6 inneholder oppgavens konklusjon.

2. Case

2.1. Egypt

2.1.1 Fra Napoleon til Mubarak

Det er lett å tenke seg at Egypt alltid har vært en del av den arabiske verden, men frem til arabiske muslimer erobret Egypt i år 639 var majoriteten av befolkningen koptiske kristne. Etter lang tids forfølgelse og tvangskonvertering sank antallet kristne, og utgjør ca. 15% av dagens egyptere (Long et. al 2007:404). En ny oppgangstid kom under de muslimske mamelukkene som hersket fra 1200-tallet frem til tidlig på 1500-tallet da Egypt kom under osmansk styre. Under osmanerne tok Egyptere liten del i statsapparatet, der både guvernørposten og andre fremtredende stillinger ble besatt av personer som den osmanske sentralmakten anså å være lojale. En rekke opprør ble slått hardt ned på samtidig som intern splittelse og feider mellom de ledende egyptiske familier hindret en samlet motstand (Rogan 2011).

Egyptys vei tilbake til verdensscenen begynte med Napoleons kortvarige okkupasjon i 1798. Vitenskapsmennene og historikerne som fulgte med Napoleon oppdaget blant annet Rosetta-stenen som gjorde det mulig å oversette all den dokumentasjon de gamle egypterne hadde etterlatt seg. En enorm interesse for alt egyptisk fulgte oppdagelsene, og medførte at store mengder gamle egyptiske gjenstander forsvant og havnet enten hos private samlere, eller i europeiske nasjonalmuseers voksende egyptiske samlinger. I etterkant av den franske

okkupasjonen ble Muhammad Ali utnevnt til guvernør av osmanerne. Han hadde vært med på å fordrive franskmennene og satte nå i gang med en omfattende modernisering av Egypt som pågikk under hele hans ledelse fra 1805-1849. Han satset på utdanning og industrialisering, reformerte landbruket og opprettet en stående hær etter europeisk modell. Han la også grunnlaget for et moderne politisk system og ansatte egyptere i administrasjonen. Albaneren Muhammad Ali kan med rette kalles grunnleggeren av det moderne Egypt.

Men det var åpningen av Suezkanalen i 1869 som for alvor økte stormaktens interesse for landet, særlig britene så muligheten for en mer effektiv handel og administrasjon av imperiets juvel India. Konstruksjonen av kanalen kostet enorme summer og ble gjort mulig ved hjelp av investorer fra flere land, blant annet Storbritannia. Problemer med administrasjonen av kanalen og finansiell uryddighet la grunnlaget for den britiske okkupasjonen av Egypt i 1882. Den utenlandske innblanding møtte motstand i lokalbefolkningen og en nasjonalisthær ble reist for å sikre egyptisk uavhengighet, men ble raskt slått ned av britene. I 1914 ble Egypt erklært som et britisk protektorat. Denne nye utviklingen førte til opprettelsen av al-Wafd al-Misri, kjent som «Den Egyptiske Delegasjon» som arbeidet for Egyptisk uavhengighet. I 1922 var befolkningens motstand mot britisk overherredømme så stor at britene ble tvunget til å erklære Egypt som et selvstendig, konstitusjonelt monarki. Britene forbeholdt seg retten til å beskytte Egypt mot utenlandsk inngripen samt sikre kanalen, minoriteter og utenlandske investeringer. Britenes ønske om å beskytte egne interesse innebar at deres militære tilstedeværelse fra 1882 fortsatte. Grunnloven fra 1923 la grunnlaget for et liberalt demokrati der al-Wafd al-Misri sin politiske fløy, Wafd partiet, hadde majoriteten i samtlige frie valg som ble avholdt (Long et al. (2007:406).

2.1.2. Et selvstendig Egypt

Etter andre verdenskrig økte misnøyen med britenes militære tilstedeværelse og politiske innflytelse. Stadig sterkere protester kulminerte med «den svarte lørdagen» 26. januar 1952, med voldelige opptøyer der demonstranter angrep utenlandske institusjoner. Kong Farouk svarte med å kaste statsministeren og innføre unntakstilstand. Et halvt år etter tok en liten gruppe på 93 offiserer makten gjennom et statskupp. Gruppen, kalt "the Free Officers Movement", FOM, besto av blant annet Gamal Abd al-Nasser og Anwar Sadat og hadde sterke bånd til det Muslimske Brorskap, en fundamentalistisk islamsk organisasjon grunnlagt i 1928. Offiserene styrte gjennom the Revolutionary Command Council, RCC, under ledelse av General Muhammad Naguib. RCC erklærte sin motstand mot kolonialisme og hevdet å

kjempe for det egyptiske folks demokratiske suverenitet. Til tross for at maktovertakelsen kun skulle være midlertidig ble grunnloven satt ut av funksjon desember samme år. I februar 1953 ble det erklært at det militære ville sitte på makten i en overgangsperiode på tre år, politiske partier ble gjort ulovlig, og Egypt ble en republikk med Naguib både som president og statsminister. Etter en intern maktkamp ble Naguib i november 1954 satt i husarrest og Nasser tok over som landets ubestridte leder (Long et al 2007:406-8)

I 1956 ble en ny grunnlov utformet. Presidenten ble gitt utvidede fullmakter og partiet National Union ble det eneste lovlige partiet. Den karismatiske Anwar Sadat overtok makten etter Nassers død i 1970 og gjennomførte en rekke politiske reformer. I 1976 tok Egypt et steg mot et flerpartisystem da Sadat tillot partier basert på tre ideologiske plattformer. Han var eksplisitt i sin støtte til det sentrumsorienterte Egyptian Arab Socialist Organisation som vant majoriteten av de 444 plassene i nasjonalforsamlingen. Til tross for flerpartisystem var egyptisk politikk fremdeles under myndighetenes kontroll, og reformene gjorde lite for å styrke det politiske engasjementet hos befolkningen. Det var ikke før et par år senere, i 1978, Sadat tillot uavhengige partier å organisere seg. Wafd bevegelsen organiserte seg nå som the New Wafd Party og fikk på kort tid en million medlemmer. Nassers ønske om økt politisk mangfold ble alltid balansert opp mot frykten for å dele makten dersom de nye partiene skulle klare å samle folket bak seg. Sadat sine siste år ved makten var preget av økonomisk nedgang og religiøse stridigheter, særlig mellom de koptiske kristne og konservative islamske grupperinger. Sadat ble snikmyrdet av muslimske fundamentalister i 1981 (Long et al. 2007:413-15).

2.1.3 Egypt under Mubarak

Visepresident Hosni Mubarak tok over makten slik visepresident Sadat tok over etter Nasser. Mubarak lot det eksisterende politiske systemet være intakt, men opprettholdt unntakstilstanden som ble iverksatt etter Sadats død selv lenge etter den islamske trusselen mot myndighetene sluttet å være reell. Regjeringens parti, National Democratic Party, opprettet i 1978, vant fremdeles majoriteten i alle valg frem til hans avgang i 2011. Mubarak ledet Egypt lenger enn Nasser og Sadat til sammen, men hans regjeringsperiode har vært en fredeligere affære. Mubarak måtte fremdeles slå ned alvorlige trusler mot sitt styre. I februar 1986 måtte han slå ned et opprør blant 20 000 vernepliktige i sikkerhetsstyrkene, og han har også måttet håndtere et vedvarende press fra fundamentalistiske islamister (Long et al. 2007:420). Presidentvalget og parlamentsvalget i 2005 utgjorde imidlertid et skille fra tidligere valg. Det var 5177 kandidater til de 444 plassene i parlamentet, under valget i 2000

var det 3957 kandidater til like mange plasser. Opposisjonen vant 121 seter i parlamentet. Dette tilsvarer 27.3% av stemmene og er den største andelen opposisjonen noen gang har vunnet. Etter at maktforhandlingene var avsluttet satt NDP igjen med 311 seter, eller 75.7% oppslutning i parlamentet. Dette var en stor tilbakegang fra valget i 2000 der NDP hadde 388 seter og 94.4% oppslutning. Valget i 2005 skapte også en presedens i form av en rekke tiltak mot valgfusk. Blekket velgerne dypper pekefingeren i ble vannfast for å hindre gjentatt stemming, valgurnene ble gjort gjennomsiktige og kunne ikke tukles med. Valget ble også gjennomført under oppsyn av domstolene og ikke-statlige organisasjoner. Selv om dette valget også i stor grad var preget av juks fra myndighetenes side, med blant annet trusler og bestikkelse av velgere, fikk egyptere som var uenig med myndighetene mulighet til å markere dette ved å stemme på det store antallet uavhengige kandidater (Aly 2011:15-16). Når Mubarak under valget i 2010 gikk tilbake på den mer rettferdige implementeringen av valg som ble påbegynt i 2005, og i tillegg fengslet en av de mest sentrale opposisjonsskikkelsene, skapte dette et enormt sinne blant befolkningen og var med på å legge grunnlaget for protestene i våren 2011 (Osman 2010).

I løpet av 1900-tallet gikk Egypt fra å være et liberalt demokrati til å bli et militærdiktatur. Det er interessant å ha to så ulike strømninger som begge utgjør en så markant del av det samme århundret. Nasser, Sadat og Mubarak var alle autokratiske ledere med militær bakgrunn. De kunne alle tåle en viss grad av demokrati, men kun så lenge det ikke rokket ved deres eget maktgrunnlag. Mubarak klarte ikke å sette preg på sin regjeringsperiode på samme måte som Nasser og Sadat. Nasser blir tilskrevet panarabisk nasjonalisme og omveltende sosiale reformer. Sadat fremmet Egypt som en alliansefri regional maktfaktor. I løpet av 2000-tallet ble Mubarak assosiert med sosial og økonomisk stagnasjon (Osman 2010).

2.1.3 Økonomi

I tiden etter revolusjonen i 1952 ble det iverksatt en rekke sosiale prosjekter. Strøm ble tilgjengelig utenfor urbane områder, grunnskoleutdannelsen ble utbygd og helsevesenet på landsbygda ble utbedret ved at nyutdannede leger fikk tre pliktår etter å ha fullført gratis utdanning. Selv om størstedelen av Egypts befolkning var sysselsatt i jordbruket er det kun områdene langs Nilen og noen oaser ved kysten som er egnet som dyrket mark. Disse områdene utgjør kun 4% prosent av Egypts totale areal. Anwar High demningen sto ferdig i 1971 og ble ansett som en av revolusjonens triumfer. Demningen sikret krafttilførsel og hindret plutselige oversvømmelser, men dette medførte også at det fruktbare slammet

oversvømmelsene førte med seg ble stoppet av demningen og bøndene ble i større grad avhengig av dyr, importert kunstig gjødsel.

På 1960-tallet innførte militærstyret en ny økonomisk styreform kjent som «arabisk sosialisme». Alle de store industriene og eksportnæringene ble nasjonalisert. Næringer som eiendom, landbruk og handverk forble på private hender, men myndighetene utøvet fremdeles en stor grad av kontroll over disse næringene (Long et al. 2007:411).

Men den arabiske sosialismen hadde sin pris. Da Hosni Mubarak tok over makten i 1981 arvet han også en stadig økende statsgjeld, et enormt offentlig byråkrati og en kostbar velferdsstat. Mubarak var derimot en dyktig diplomat og greide å inngå avtaler med arabernes «erkefiende» Israel samtidig som han evnet å forhandle fram økt økonomisk støtte og investeringer fra rike arabiske land. Særlig USA så på Egypt som en alliert. Egypts støtte til USA under den første gulfkrigen medførte store økonomiske bidrag og sletting av gjeld (Long et al 2007:412). Samtidig ble det i samråd med IMF innført en større grad av markedsøkonomi og vellykkede offentlige kampanjer medførte en redusert fødselsrate.

Egypt sine oljeinntekter utgjør ikke en stor andel av BNP og er svært beskjedne i forhold til andre oljeproduserende land i Midtøsten. Verdien på landets oljeeksport var i 2011 på 11 milliarder dollar¹.

Utover 2000-tallet begynte derimot arbeidsledigheten å stige og antallet svært fattige steg fra 16.7% i 2000 til 21.4% i 2009. Med svært fattige menes personer som ikke klarer å tilfredsstille sine basisbehov som mat og husly. Dette er særlig et problem på landsbygda der 43.7% regnes som svært fattige. 30% av egyptiske menn og 42% av egyptiske kvinner kan ikke lese eller skrive. Arbeidsledigheten rammer særlig unge under 30 år. Disse utgjør 90% av de arbeidsledige. I 2007 var 24.3% av unge mellom 15 – 24 år arbeidsledige. Det er også særlig de med middels og høyt utdanningsnivå som er arbeidsledige. (African Economic Outlook 2011a:17). Samtidig gjorde kortsiktige tiltak som ble gjennomført under demonstrasjonene et betydelig innhogg i nasjonalbudsjettet. Under protestene ble lønnen til alle offentlige ansatte økt med 15% og alle midlertidig ansatte som hadde vært i sine stillinger i tre år eller mer ble fast ansatt. Middelklassen opplever en stadig minskende kjøpekraft da lønningene ikke holder tritt med inflasjonen, som i 2011 var estimert til å nå 13.3%. Økte energipriser bidrar også til å øke kostnadene knyttet til subsidiert drivstoff. Disse kostnadene utgjør allerede 5.5% av BNP og 18% av myndighetenes totale utgifter (African Economic Outlook 2011a:17).

---

¹ Se tabell s. 24

2.1.4 Revolusjonen i Egypt

Det er verd å merke seg en interessant motsetning i det materialet som omhandler tiden opp mot demonstrasjonene og Mubaraks avgang. På den ene siden tegner både Osman (2010) i boken "Egypt on the Brink" og Bradley (2008) i boken "Inside Egypt" et dystert bilde når de tar for seg den stadig økende sosiale uroen, sterkere kritiske røster mot myndighetene og stadig dårligere framtidsutsikter for landets unge. På den andre siden så har man et regime som har operert under den samme lederen i 30 år og overlevd en nærmest kontinuerlig økonomisk krise, islamistiske opprør og attentatforsøk. I tiden etter at Tunisias president Zine al-Abidine Ben Ali gikk av var «Egypt er ikke Tunisia» nærmest som et mantra å regne (Masoud 2011:22). Men likefult fikk man en revolusjon i Egypt. Revolusjonen i Egypt var ikke bare den mest omfattende, der 18 millioner av landets 84 millioner innbyggere var involvert i demonstrasjonene på en eller annen måte, men den var også den raskeste. Bare 18 dager etter de første store demonstrasjonene på Tahrir plassen 25. januar gikk president Mubarak av, og et militært overgangsstyre tok over (Aly 2012:21).

Aly (2011) har en god gjennomgang av hvordan revolusjonen forløp seg i Egypt. På mange måter kan en si at det var myndighetene selv som la grunnlaget for revolusjonen. Forventet levealder har siden 1980-tallet steget med 15 år og på samme tid har befolkningen doblet seg fra omlag 40 millioner til 81 millioner innbyggere som en følge av redusert barnedødelighet. 31.5% av befolkningen er under 15 år². Sadats privatiseringsbølge i løpet av 70-tallet åpnet opp økonomien og la grunnlaget for en middelklasse som kunne tjene til livets opphold utenfor offentlig sektor. Økt tilgang til utdanning gav samtidig denne nye generasjonen en bredere horisont og et ønske om et bedre liv. Myndighetene hadde et ønske om å tiltrekke seg bedrifter innen teknologi og media. Egypts innbyggere hadde dermed tilgang til et enormt utvalg av arabiske og internasjonale TV-kanaler (Aly 2007:30). Millioner av utdannede ungdommer med svært dårlige framtidsutsikter kombinert med en aldrende diktator, et korrumpert embetsverk og et godt utbygd kommunikasjonsnettverk gav en kruttønne. En kruttønne som en gnist fra en desperat tunisisk gateselger klarte å detonere.

Twitter og Facebook kan med rette kalles "revolusjonens puls". Det er anslått at det i tiden før demonstrasjonene fantes over 2000 grupper og "eventer" med over 34 millioner deltakere knyttet til et opprør mot regimet (Aly 2012:22). Dette var viktig for å synliggjøre

---

² Se tabell s. 20

hvor stor misnøyen med myndighetene faktisk var blitt og hjalp de ulike fraksjonene til å koordinere. 25 januar 2011 var dagen da de store demonstrasjonene skulle finne sted på Tahrir-plassen. Kravene var omfattende endringer i det politiske systemet, nyvalg av nasjonalforsamlingen og at Mubarak ikke skulle sitte i en ny periode. Det muslimske brorskap var en sterk faktor i demonstrasjonene, men det var tilstedeværelsen av en rekke andre grupperinger som bidro til å gjøre demonstrasjonene til en massemønstring med bred forankring i befolkningen. Tre dager senere, 28. januar, tiltok de voldelige sammenstøtene mellom demonstranter og myndigheter, og lovløse tilstander med plyndring spredte seg i hovedstaden. I flere områder organiserte befolkningen egne sikkerhetsgrupper. Millioner av fagforeningsmedlemmer og offentlig ansatte tok del i demonstrasjonene, samtidig spredte uroen seg til stadig større deler av landet. Fire dager etter at demonstrasjonene mistet sikkerhetsstyrkene, som var kontrollert av innenriksdepartementet, kontrollen over situasjonen og hæren ble kalt inn for å slå ned på opptøyene. Tusenvis av styrker ble sendt ut i gatene og F16-jetfly fløy lavt over Kairo.

2.1.5. Mubaraks avgang

31. januar 2011 meddelte militærledelsen sin støtte til demonstrantene. De anså folkets krav å være legitime og at folket hadde rett til demonstrere fredelig mot myndighetene. Mubarak var en 82 år gammel mann med sviktende helse da revolusjonen brøt ut. Myndighetene la sterk vekt på stabiliteten landet opplevde under hans styre, men så ikke ut til å ha noe fokus på Egypt etter Mubarak. I de siste årene hadde hans sønn Gamal Mubarak blitt stadig mer synlig og han var den mest aktuelle kandidaten til å etterfølge sin far. Dette var svært upopulært hos militærledelsen, da Gamal Mubarak ikke hadde sin bakgrunn hos de militære styrker. Gamals kandidatur ble ansett å være en trussel mot grepet de hadde hatt om makten siden revolusjonen i 1952 (Masoud 2012:21). Med millioner av demonstranter i gatene og et tydelig budskap fra militæret hadde Mubarak intet valg. 11. februar 2011 gikk han av som president og militæret tok over makten i en overgangsperiode til demokratiske valg kunne avholdes. Etter nesten 49 år ble folket igjen endelig hørt.

2.2. Algerie

2.2.1 År 700 til Fransk kolonistyre

Befolkningen i det vi i dag kjenner som Algerie besto frem til 700-tallet av en mengde forskjellige berbiske stammer. I løpet av 700-tallet ble landet invadert av arabiske muslimer som konverterte befolkningen til islam og ble en integrert del av samfunnet. Algerie ble i 1518

en del av det osmanske imperiet etter at osmanerne beseiret de siste arabiske dynastier. For osmanerne var Algeries kyst et strategisk utgangspunkt for plyndring av franske og spanske skip (Rogan 2011). De berbiske stammene fikk en stor grad av selvstyre mot å godta osmansk overherredømme og betale en årlig skatt. Til tross for selvstyret utviklet berberne en fellesskapsfølelse gjennom sin deltakelse i *umma*, det islamske samfunn av troende. Å være forent under én religion var mer sentralt i den tidligere algeriske nasjonsbygging enn hvem som satt med makten. Selv når det ottomanske imperiet begynte å smuldre opp på starten av 1800-tallet vokste denne fellesskapsfølelsen (Rogan 2011).

2.2.2. Under fransk kolonistyre

I mai i 1830 krysset en fransk flåte Middelhavet og begynte den franske erobringen av Algerie. Til tross for at de sentrale myndighetene overgav seg en måned etter invasjonen hadde prosessen med å underlegge seg hele landet så vidt begynt. Franskmennene møtte svært hard motstand fra algerierne og en hellig krig ble erklært mot de invaderende vantro. I løpet av 1840-tallet besluttet Frankrike å sette hardt mot hardt, utrydde all motstand og underlegge seg hele landet. Antall franske tropper økte fra 60 000 i 1840 til 107 000 i 1847. Det skulle allikevel ta 40 år fra invasjonen startet i 1830 til det siste store opprøret ble slått ned i 1871. I løpet av dette tidsrommet hadde de franske troppene begått en lang rekke uhyrlige overgrep på sivilbefolkningen. Disse overgrepene fortsatte også etter at franskmennene hadde kontroll over landet, harde skatter ble innført og algeriere var nå undersåtter av Frankrike, men ikke borgere. En fransk kommisjon skrev i en rapport at «vår framferd har overgått i barbari barbarene vi hadde til hensikt å sivilisere» (Stora 2001:4-5).

I mellomkrigstiden fikk man en storstilt mekanisering av jordbruket. Særlig traktorer ble mer vanlig og man fikk en dobling av effektiviteten i landbruket. I 1930 var det 26 000 "pied noirs", franske og europeiske kolonister og landeiere, igjen i Algerie. 20% av disse eide 74% av all dyrkbar mark. Vindruer ble en viktig eksportvare frem mot 1940, og innfødte algeriere ble presset ut til ufruktbare områder. Mellom 1880 og 1950 sank matproduksjonen med 20% til tross for at befolkningen doblet seg (Stora 2001:13).

Under andre verdenskrig var det nordlige Frankrike okkupert av tyske styrker mens den sørlige delen var en marionettstat styrt av marskalk Phillipe Pétain. Da Algerie ble frigjort i 1942 ble var landet også i en periode frigjort fra kolonimakten som fremdeles var under tysk kontroll. Den franske eksilregjeringen erklærte at Algerie etter krigen skulle opprettes som en egen stat, men fremdeles underlagt Frankrike. Når krigen ble avsluttet 8. mai utviklet en

seiersparade seg til demonstrasjoner mot fransk kolonistyre. Demonstrasjonene ble slått brutalt ned, det er anslått at mellom 15 000 og 45 000 døde under opptøyene (Stora 2001:22).

Selv om det blir galt å kalle *pied noirs* for en homogen gruppe, så var de alle interessert i å forsvare sine rettigheter som medførte at selv den mest lavtstående byråkrat var overlegen enhver araber. Frykten for den muslimske majoriteten holdt dem sammen (Stora 2001:22-23). Det var særlig i byene ulikhetene kom frem. Over hundre tusen algeriere bodde i slumstrøk utenfor de store byene, de færreste kunne lese og skrive, og av de 4000 studentene ved universitetet i Alger var kun 150 algeriere.

2.2.3. Et selvstendig Algerie

Inspirert av Nassers militærkupp i Egypt, opprør i Tunisia og i de franske koloniene i Indokina startet ”revolusjonær komite for enhet og handling”, CRUA, i mars 1954 sin motstandskamp. En motstandskamp som gjennom ”Nasjonal frigjøringsfront”, FLN, førte til frigjøring fra Frankrike syv år senere.

Etter syv års blodig konflikt ble en våpenhvile undertegnet i Evian Frankrike 19. mars 1962. En folkeavstemning om uavhengighet skulle avholdes der både innfødte algeriere og europeiske *pieds noir* kunne delta. 1. juli stemte en overveldende majoritet for uavhengighet, en uavhengighet som ble offisiell 5. juli 1962 (Stora 2001:121).

FLN fikk en som følge av deres vellykkede uavhengighetskamp en enorm støtte i befolkningen. Det var kun med hærens støtte nasjonalforsamlingen valgte Ahmed Ben Bella til president i republikken Algerie. Han styrte med en regjering der de fleste ministrene hadde militær bakgrunn og med hjelp fra sin nære allierte oberst Houari Boumediene. Regjeringens hovedoppgave var å gjenreise det krigsherjede landet og bøte på en økonomi som var svært svekket etter at de fleste europeere hadde forlatt landet. Denne var en oppgave som tydeligvis ble lettere ved å gjøre FLN til det eneste lovlige partiet og ved at presidenten var statsoverhode, leder av regjeringen og øverstkommanderende for de militære styrker. Men under overflaten ulmet interne stridigheter. Stridighetene kulminerte med et blodløst statskupp i juni 1965. Den nye presidenten var ingen ringere enn Ben Bellas tidligere allierte: oberst Boumediene. Boumediene var enda mer opptatt av arbeidsro enn Ben Bella. Både nasjonalforsamlingen og grunnloven ble satt ut av funksjon og den utøvende makt ble overtatt av det militærdominerte Revolusjonsrådet. Til gjengjeld skulle Boumediene opprette ro og orden, slå ned på korrupsjon, eliminere interne stridigheter og etablere en sosialistisk økonomi.

Unntakstilstanden varte i over ti år, helt frem til 1976 da en ny grunnlov ble undertegnet. Grunnloven understreket på nytt FNL som det eneste lovlige partiet og nasjonalforsamlingen ble gjenopprettet. Kort tid senere vant Boumediene valget med 95% oppslutning og en ny nasjonalforsamling ble valgt. Den besto utelukkende av FNL medlemmer, men medlemmene hadde ikke lenger utelukkende bakgrunn i det militære. Boumediene døde brått av nyresvikt i 1978. Han etterlot seg et stabilt politisk system og en raskt industrialiserende økonomi (Long et al. 2007:149). Maktvakuemet ble fylt av oberst Chadli Benjedid som ble valgt det påfølgende året. I løpet av 1980-tallet møtte Benjedid på betydelige økonomiske utfordringer. En stadig mer ineffektiv og forvokst statlig industri, en forsømt jordbrukssektor, økende befolkningsvekst og arbeidsløshet samt et kraftig fall i energiprisene etter at Irak-Iran krigen ble avsluttet.

2.2.4. Reformen og revolusjon

For å få bukt med de store statlige utgiftene og den svake økonomien ble det igangsatt nedskjæringer og privatisering av offentlige virksomheter, og økonomisk liberalisering. Selv om disse tiltakene lettet trykket på de offentlige finansene så skapte de en polarisering i befolkningen. Befolkningen og arbeidsledigheten fortsatte å øke, men som følge av redusert industriell produksjon steg prisene og ga redusert kjøpekraft. Samtidig var det kun en liten elite, kjent som *le pouvoir*, som nøt godt av privatiseringen og liberaliseringen.

Arbeidsledigheten steg til fra 11% i 1984 til 25% i 1988 og gjennomsnittlig kjøpekraft falt drastisk (Entelis 2011:657). I 1988 brøt befolkningen ut i demonstrasjoner og streiker hvis like ikke hadde blitt sett siden uavhengighetskrigen. Militæret ble raskt satt inn mot demonstrantene, noe som medførte flere hundre døde sivile, kjent i Algerie bare som Les événements, hendelsene (Entelis 2007:693). Som en respons på demonstrasjonene begynte Benjedid på en ny rekke reformer, denne gangen fokusert på å forandre det politiske systemet. På bare ni måneder, fra oktober 1988 til juli 1989 ble det gjennom folkeavstemning vedtatt en ny grunnlag som gav uhindret ytringsfrihet, rett til å starte fagforeninger og rett til å streike. Ettpartisystemet ble opphevet, noe som førte til at en rekke nye politiske partier ble opprettet. Kommunevalget i 1990 markerte et kraftig tilbakeslag for FLN og en stor seier for islamistpartiet Islamic Salvation Front. En ny sterk tilbakegang for FLN var ventet i forkant av parlamentsvalget som skulle avholdes i januar 1992. Le pouvoir og militærledelsen var ikke villige til å gi avkall på sine privilegier og gi makten til partier de anså som fiender av staten. 11. januar satte de en stopper for det unge demokratiet. General Khaled Nezzar ledet et statskupp der han avsatte Benjedid, avlyste valget og innførte unntakstilstand. De neste fem

årene var Algerie preget av nærmest borgerkrigslignende tilstander der regjeringshæren og islamistiske opposisjonsstyrker ble stadig mer voldelige. Det er antatt at 200 000 algeriere mistet livet i kampene (Entelis 2011:658-60).

2.2.5. Algerie under Boutefika

I 1999 forsøkte militæret å gi regimet mer legitimitet, men uten å gjeninnføre et demokratisk system. Abdelaziz Boutefika ble rekruttert av den militære ledelsen til å stille til presidentvalget i 1999 og har sittet ved makten siden. Boutefika opprettet tidlig amnestiordninger for opposisjonsstyrkene og har forsøkt å forene de ulike faksjonene i et land splittet av konflikt. Men fremdeles er det motstandsgrupper, noen knyttet til Al Qaida, som opererer i fjellene øst i landet og i Sahara regionen. En ny president har dog ikke endret det faktum at det fremdeles eksisterer et enormt skille mellom folk og stat i Algerie. Presset på de store byene stiger da en svært ung befolkning flytter til byene på jakt etter arbeid. Arbeidsledigheten er høy³, særlig blant unge, og prisstigningen på basisvarer reduserer algeriernes kjøpekraft⁴. Statens store oljeinntekter bidrar lite til å øke befolkningens levestandard. 24 år etter er fremdeles faktorene som gav les événements i høy grad tilstede i Algerie.

2.2.6. Økonomi

Noe av det første Boumediene gjorde etter at han overtok makten i 1965 var å gjennomføre en storstilt nasjonalisering av landets industri, banksektor og oljevirksomhet. På starten av 1970-tallet ble Algeries jordbruk kollektivisert, men med manglende satsing på jordbruket falt matproduksjonen og Algerie ble snart avhengig av importert mat (Long et al 2007:496). Når oljeprisene falt på 1980-tallet fikk landet store offentlige underskudd og president Bendjedid satte i gang med økonomiske reformer og privatisering for å redusere underskuddet. Myndighetene forsøkte å oppmuntre til utenlandske investeringer og restriksjonene på utenlandsk kapital ble løst. Til tross for disse reformene forverret den økonomiske krisen seg utover 1980-tallet. Høy arbeidsløshet, stor tilflytning til byene og en stadig mindre landbrukssektor reduserte myndighetenes evne til å opprettholde en velferdsstat samt sikre stabilitet og sikkerhet. Utsettelsen av valget i 1992 og kuppet mot Bendjedid og konflikten som fulgte forverret situasjonen et land som allerede var preget ustabilitet og høy arbeidsledighet. Etter Boutefikas maktovertakelse i 1999 gikk det omsider mot en sterkere økonomisk vekst.

---

³ Se tabell side 23

⁴ Se tabell side 22

Valutareservene steg fra 1.5 milliarder dollar i 1993 til 63 milliarder i 2006, dette særlig som en følge av økte oljepriser (Long et al 2007:398). Veksten i BNP har økt gjennom hele 2000-tallet, men skillet mellom fattig og rik blir stadig høyere og myndighetene makter ikke å skape nok jobber til alle de unge som hvert år kommer inn i arbeidsmarkedet. Algerie opplever som mange arabiske land en ”yngrebølge”. Til tross for at fødselstallene har falt er fremdeles over 30% av befolkninger under 15 år⁵. Oljeproduksjonen har falt gradvis i flere år og en stor andel av den statlige industrien er ikke lønnsom.

I 2011 var arbeidsledigheten i Algerie på 9,3%⁶. Dette er høyt, men det er fremdeles en stor forbedring fra 2004 da arbeidsledigheten var på 18%. Arbeidsledigheten er særlig høy blant unge. 21.5% av unge mellom 16-24 år og 21.4% blant universitetsutdannede (African Economic Outlook 2011b:16). Oljeinntektene har de siste fem årene utgjort 70% av offentlige inntekter og 45% av BNP, og utgjør 97% av verdien på den totale eksporten, noe som gjør økonomien sårbar for eksterne sjokk. En fallende oljepris, kombinert med en fallende oljeproduksjon og økte offentlige utgifter har ført til økende underskudd som nå er på 4.4% av BNP. Som i Egypt og Saudi Arabia utgjør petroleumssubsidier en stadig større kostnadsbyrde og utgjør nå 4.5% av BNP (IMF 2011a:16). Matvareproduksjonen har økt og industrien har styrket seg som følge av offentlig investering i motorveier og offentlig transport i hovedstaden (African Economic Outlook 2011b:17).

2.2.7. Den arabiske våren i Algerie

I januar 2011 var i Algerie preget av demonstrasjoner og sosial uro etter samme mønster som i Egypt og Tunisia. Det ble demonstrert mot høye matvarepriser, utilstrekkelig tilgang på boliger, høy arbeidsledighet og korrupsjon. Men det var særlig en prisøkning på melk, sukker og mel som befolkningen demonstrerte mot. Demonstrasjonene tiltok i styrke etter at tilsvarende protester førte til Ben Alis avgang i Tunisia og Mubaraks fall i Egypt. Streiker og protester ble dagligdags flere steder i landet. Deler av opposisjonen dannet the National Coordination for Democratic Change (CNDC eller Coordination nationale pour le changement et la démocratie) og 21. januar ble satt som dato for omfattende demonstrasjoner. Dette hadde liten effekt og opposisjonen var ute av stand til å skape en lignende motstand mot myndighetene som Tahrir-plassen var i Egypt. Dette hadde primært tre årsaker. For det første så var opposisjonen til tross for CNDC splittet, lederskikkelser i organisasjonen hadde støttet at valget i 1992 ble avlyst og dette ødela for en bred folkelig

---

⁵ Se tabell s. 20

⁶ Se tabell s. 23

appell. For det andre hadde sikkerhetspolitiet nå kommet på banen og lyktes i å hindre store folkemasser å samle seg. For det tredje eksisterer konsekvensene av les événements fremdeles som et nasjonalt traume i befolkningen (Layachi 2011). Algerierne hadde en forsmak på den arabiske våren allerede for 24 år siden, og resultatet ble et tiår preget av konflikt og hundretusenvís av døde algeriere.

Myndighetenes respons til demonstrasjonene kom tregt. Først tre måneder etter at uroen hadde tiltatt, i midten av april, annonserte Bouteflika at regjeringen hadde som mål å styrke demokratiet. Unntakstilstanden som hadde blitt innført i 1992 ble opphevet, statlige subsidier ble økt og det innført tiltak for å redusere arbeidsløsheten blant ungdom. Algerie satser tungt på å forbedre levekårene i landet, 40% av offentlige utgifter skal brukes på å forbedre grunnleggende økonomisk og sosial infrastruktur (African Economic Outlook 2011b:17). Algerie har de samme utfordringene med korrupsjon, arbeidsløshet og et autoritært militærstyre. I tillegg tilbragte Algerie mye av 1990-tallet på kanten av stupet med omfattende sosial uro og væpnede militser. Men likevel har vi ikke sett de samme omveltningene i Algerie som vi har sett i Egypt og Tunisia. Entelis (2011) argumenterer for at konsekvensen av opprøret på slutten av 1980-tallet fremdeles er et traume i den algeriske bevisstheten og gjør dem mer skeptiske til langvarige konfrontasjoner med myndighetene enn innbyggere i andre arabiske land.

2.3. Saudi Arabia

2.3.1. Statsdannelse

Den radikale teologen Muhammad ibn ‘Abd al-Wahhab forkynte en særdeles ortodoks tolkning av Islam. Undervist i den mest konservative av de fire islamske tradisjoner, Hanbali skolen, ønsket han å vende tilbake til røttene og den sanne islamske tro. Dette innebar en slutt på alt som kunne minne om polyteisme og helgendyrkelse. Etter å ha knust gravene til hellige menn og forlangt en offentlig henrettelse av en utro kvinne i byen ‘Uyayna flyktet han gjennom ørkenen og kom til byen al-Dir’iyya som lå ved en oase midt i den arabiske halvøy. Der ble han tatt godt imot av den lokale herskeren Muhammad Ibn Sa’ud. Saudi Arabere ser på dette møtet i 1745 som grunnleggelsen av Saudi Arabia og stiftelsen av den konservative wahhabitroen, Wahhabiyya. (Rogan 2011:68)

Møtet markerte starten på fornuftekteskapet mellom Sa’ud-dynastiet og de lærde i Wahhabiyya, kjent som ulama. I starten strakte ikke Ibn Sa’uds innflytelse seg lenger enn daddelplantasjene utenfor al-Dir’iyya. Som beskytter av Wahhabiyya fikk han en legitimitet

som de omkringliggende fyrstedømmer manglet. Ulamaen på sin side sikret gjennom alliansen til ibn Sa'ud politisk støtte til å utøve sin puritanske, ekspansjonistiske ideologi. Dette forbundet er grunnlaget for de tre Saudi statene som varte fra henholdsvis 1745-1818, 1824-1891 og fra 1902 til i dag (Aarts og Nonnerman 2006:12).

Gjennom den første halvdel av den første staten var samarbeid mellom Sa'ud og ulamaen på sitt sterkeste. Alle som ikke sluttet seg til Wahhabiyya ble ansett som vantro og det var enhver rettroende muslim sin plikt å føre en kontinuerlig Jihad, hellig krig, mot de vantro. Frem til sin død i 1792 var Muhammad ibn 'Abd al-Wahhab, ikke Muhammad Ibn Sa'ud (død 1765) eller hans sønn Abd al-Aziz (død 1803), ansett å være den reelle herskeren. Men etter al-Wahhabs død tilfalt den politiske kontrollen Sa'ud-familien mens ulamaen administrerte religionsutøvelse og rettsvesen. Der ulamaen ønsket en utenrikspolitikk som fulgte Wahhabiyya, førte Sa'ud-familien en mer pragmatisk linje. Som en følge av det gjensidige avhengighetsforholdet mellom de to kreftene aksepterte de aller fleste lærde saudienes linje. Men gapet mellom politikken og den "rette lære" førte ofte til en strid mellom maktøverne og de mer radikale teologene som ikke ønsket å rette seg etter etablissementet i ulamaen og Sa'ud-familien. Dette er en splittelse som vedvarer også i dag.

Selv om ulamaen ikke lenger hadde den samme politiske makten fortsatte al-Aziz sin fars ekspansjonistiske politikk. Han erobret de østlige deler av den arabiske halvøy, Najd, og senere også den vestlige delen, kjent som Hijaz i 1804. Dette gav kontroll over islams helligste byer, Mekka og Medina, som tidligere hadde ligget under det osmanske rikets kontroll. Ved å nekte de "vantro" pilegrimene fra det osmanske riket inngang til Mekka utfordret Sa'ud-dynastiet selve grunnlaget til det osmanske riket som islams høye beskytter (2011). Den osmanske sultanen hadde da intet annet valg enn å svare med makt. I år 1811 ble guvernøren av Egypt, Muhammad Ali Pasha, sendt for å gjenerobre Hijaz. Striden endte med en fullstendig oppløsning av riket Sa'ud-familien hadde bygget opp. Familien ble sendt i eksil i Egypt og Abdullah ibn Sa'ud ble halshugget i Istanbul i 1819.

Etter at lederen av det andre Saudi Arabiske riket, Faisal ibn Turki, sin død i 1865 brøt det ut borgerkrig mellom hans to sønner. Borgerkrigen resulterte i den andre Saudi Arabiske statens oppløsning i 1891 da en rivaliserende familie overtok makten i Najd, altså hele den sørøstlige delen av den arabiske halvøy.

2.3.2. Moderne tid

Grunnlaget for Saudi Arabia slik vi kjenner det ble lagt av Abd al-Aziz ibn Abd al-Rahman, kjent i vesten som ibn Sa'ud. Han gjenerobret Riyadh i 1902 og i løpet av 20 år hadde han

gjenerobret det land hans dynasti hadde mistet under den siste borgerkrigen. Etter at Saudi Arabia var forent var det en periode med fred, en sjelden hendelse i Saudi Arabias historie. Den første oljekonsesjonen ble solgt i 1928, men olje ble først funnet i store nok mengder for kommersiell utvinning i 1938. Da Abd al-Aziz døde i 1953 etterlot han seg et godt fundament for å bygge en moderne oljestat. Kongene som etterfulgte al-Aziz gjennomførte sosiale og økonomiske reformer. Dette ble gjort gradvis og uten å miste støtte fra den generelt religiøst konservative saudiske befolkningen. Olje ble også en stadig viktigere del av økonomien. I 1960 ble Saudi Arabia medlem av organisasjonen for oljeeksporterende land, OPEC. Den økende oljeproduksjonen medførte en transformering av Saudi Arabias økonomiske system. Landet som ikke tidligere hadde hatt et banksystem og hvor befolkningen kun hadde tillitt til sølvmynter fikk hjelp av vestlige rådgivere til å skape et moderne banksystem. Utledninger fikk en stadig større rolle i det saudiske samfunnet som investorer og støttespillere til regimet. I 1970 implementerte Kong Faisal den første femårsplanen. Femårsplanene er ikke like rigide og detaljerte som de sovjetiske femårsplanene. De er i større grad "ønskelister" og visjoner for fremtidig utvikling. I etterkant ser man også forøvrig at retningen planene staker ut i stor grad blir fulgt (Long et al 2007:100). Etter at oljeprisene falt på 1980-tallet gikk det flere år der inntektene fra oljeeksport ikke dekket offentlige utgifter. I den sjette økonomiske planen fra 1995 – 2000 fortsatte kongedømmet med å restrukturere økonomien. Denne planen innebar et særlig fokus på menneskelig kapital og oppbygging av kunnskap til å bære Saudi Arabia videre når oljen en gang tar slutt.

Saudi Arabia er bygget opp av et lappeteppes av ulike klaner og stammer bundet sammen av kompliserte allianser. På toppen sitter Sa'ud-dynastiet der de direkte etterkommere av Abd al-Aziz og hans brødre har størst innflytelse. Avgjørelser bygger på en konsensus mellom de høyest rangerte familiemedlemmene der kongen leder forhandlinger og fungerer som en autoritet når avgjørelser tas. Statsapparatet har de siste tiårene vokst til en størrelse der kongen kun tar avgjørelser i de viktigste sakene. Nasjonale anliggender avgjøres ofte i de ulike departementene som er ledet av medlemmer av kongefamilien (Long et al 2007:107).

Saudi Arabia har utviklet seg i en voldsom fart det siste hundreåret. Hovedstaden har gått fra å være en søvnlug oaseby til å bli en metropol med flere millioner innbyggere. For Sa'ud-familien har det vært viktig å balansere den økonomiske veksten med å beholde landets religiøse og kulturelle tradisjoner. Og til tross for en urolig periode etter 11. september fremstår Saudi Arabia i dag som en moderne og stabil stat.

2.3.3. Økonomi

Det er lett å forestille seg den stereotypiske søkkrike oljestaten med et lavt skattenivå og generøse offentlige bevilgninger. Og på visse områder stemmer denne forestillingen overens med Saudi Arabia. Oljeinntektene økte fra å utgjøre 43% av BNP i 1968 til et foreløpig toppnivå på 79% i 1973 og olje ble den sterkeste drivkraften bak økonomisk vekst (Ménoret 2005:136). I løpet av 1900-tallet hadde den arabiske staten blitt modernisert og man bygget opp et effektivt skattesystem. Etter oljeboomen i 1973 ønsket myndighetene at inntektene fra oljeutvinningen også skulle tilfalle innbyggerne og inntektsskatten og skatt på bedrifter ble drastisk redusert mens andre skatter ble fjernet helt. Dette er tiltak som følgelig var til stor glede for befolkningen, men myndighetene mistet samtidig en rekke viktige økonomiske indikatorer, samt instrumenter for å påvirke økonomien. Dette fikk et særdeles dårlig utfall da oljeprisen falt drastisk etter 1981. Som en følge av krigen mellom Irak og Iran og en redusert oljeproduksjon i disse landene steg oljeprisen fra \$14 i 1979 til \$35 i 1981 (i 2010 dollar). Med mye lavere oljepris gikk det Saudi Arabiske budsjettet med store underskudd. Dette ble fulgt av økende arbeidsledighet og en kollaps i boligmarkedet. Forsvarsutgifter på 25% av BNP på slutten av 80-tallet (mot 1.9% og 2.4 i hhv Frankrike og Storbritannia) bidro heller ikke til å redusere underskuddet (Ménoret 2005:141). Men siden den gang har staten vært i stand til å diversifisere sin økonomi. Industri, når man ikke teller med oljevirkosomhet, utgjør 16% av BNP i 2002 mot 10% i 1990. Etter 2002 har økende oljepriser redusert budsjettunderskuddet. Gjennom opprettelsen av statlige investeringsfond har Saudi Arabia klart å gjøre subsidier om til investeringer og uproduktive rents om til produktiv kapital.

Saudi Arabia har lenge slitt med høy arbeidsløshet, ca 10% i 2011⁷, dette gjelder særlig unge. Av de 200 000 unge som årlig kommer inn på arbeidsmarkedet får bare en tredjedel arbeid. Samtidig har landet svært mange gjestearbeidere. Det er blitt gjort forsøk på å "saudifisere" arbeidsmarkedet ved å sette en kvote for hvor mange saudiarabere bedrifter må ansette, men siden gjennomsnittlig månedslønn for en saudiaraber nesten er fem ganger høyere enn for en gjestearbeider har disse reformene møtt sterk motstand (Ménoret 2005:146). Denne motsetningen gir et interessant bilde på hvordan saudiarabere nærmest ser ned på sine gjestearbeidere, samtidig de er avhengig av dem for å kunne drive sin økonomi. Landets 6.14 millioner gjestearbeidere utgjorde i 2003 27.1% av befolkningen, men myndighetene ønsker å redusere tallet til 20% av befolkningen ved å blant annet føre en mer restriktiv visumpolitikk, samtidig som de styrker egne arbeidstakere gjennom økt yrkesrettet

---

⁷ Se tabell side 23

utdanning. I år 2000 sto privat sektor for 40% av GDP og 89% av alle arbeidstakere var ansatt her, men av alle ansatte i privat sektor utgjør saudi arabere kun 5-10%(Ménoret 2005:141). Det foregår nå prosesser for å privatisere deler av offentlig sektor, blant annet telekommunikasjon og jernbane, dette har også vært med på å nedbetale landets gjeld. Til tross for disse reformene har det gått tregt med å reformere Saudi Arabias skattesystem. Per 2003 var det kun én eneste skatt i landet, en 2.5% skatt på utenlandske selskapers profitt, kalt zakat. Dette medfører at eksport av olje i praksis er statens eneste inntekt, noe som gjør landet svært sårbart for svingninger i oljeprisen.

2.3.4. Den arabiske våren i Saudi Arabia

Saudi Arabia klarte å unngå tilsvarende sosial omveltning som i Egypt og Tunisia til tross for at de står overfor mange av de samme utfordringene som høy arbeidsledighet blant ungdom, demokratisk underskudd og korrupsjon. Men i motsetning til myndighetene i Egypt klarte Saudi Arabia å opprettholde orden, i hovedsak gjennom økte lønninger og utgifter til husholdninger, en solid sikkerhetsstyrke og et ekspansivt ”føydalt nettverk”.

Det var spredte protester i Saudi Arabia, særlig i sjia-dominerte områder i den østlige provinsen. Men i motsetning til for eksempel nabolandet Bahrain, der protestene var massive, kom det ingen løfter om politisk reform.

Grunnlaget for opprør er absolutt tilstede i dagens Saudi Arabia. Landet har en stor arbeidsledighet blant unge, 49% for ungdom mellom 20-24 år, inflasjon tærer på middelklassens kjøpekraft og det er økende misnøye med korrupsjon og dårlig kvalitet på offentlige tjenester (Gauss 2011a:2).

I sin rapport ”Saudi Arabia in the new Middel East” peker F. Gregory Gaus III på fire elementer som bidro til å fremme stabilitet: penger, lojale og godt trent sikkerhetsstyrker, et omfangsrikt nettverk av «klienter» og en fragmentert opposisjon (Gaus 2011a:5).

Etter lengre tid med høye oljepriser hadde Saudi Arabia, i motsetning til Bahrain, penger på bok, og de visste også å bruke dem. I løpet av 2011 lovet myndighetene over 130 milliarder dollar i offentlige bevilgninger. Over halvparten av dette vil gå til å bygge en halv million boliger som vil bli kombinert med en lettere tilgang til boliglån. Myndighetene svarte også svært raskt med å komme med utbetalinger til den enkelte innbygger. Offentlige ansatte, militære og pensjonister fikk utbetalt et beløp tilsvarende to månedslønner. Det ble innført nye stønader til arbeidsløse, minstelønnen ble hevet og det ble startet en prosess med å opprette mer enn seksti tusen nye stillinger i det offentlige. Til tross denne massive økningen i offentlige utgifter vil staten fremdeles gå med overskudd selv med en oljepris lavere enn

dagens. Saudi Arabia vil dermed være i stand til å opprettholde sine utbetalinger over lengre tid gitt en fordelaktig oljepris(Gaus 2011a:6).

Den andre grunnen følger av Saudi Arabia disiplinerte og lojale sikkerhetsstyrker, som inkluderer politi, hemmelig politi og spesialstyrker. Disse styrkene blir i stor grad rekruttert fra stammer og folkegrupper myndighetene anser for å være lojale. Da mindre protester brøt ut i Saudi Arabia i starten av den arabiske våren viste sikkerhetsstyrkene at de var i stand til å slå hardt ned på sivil ulydighet, samtidig som de hadde disiplinen til å ikke utøve en uproporsjonal grad av vold som kunne ha bidratt til å forsterke en yrende konflikt ytterligere. Dette var med på å dempe viljen til større og mer omfattende protester.

Den tredje faktoren er myndighetenes store nettverk av klienter. I Saudi Arabia er den sentrale makten samlet hos al Sa'ud-familien. Makt, innflytelse og midler strømmer i den Saudi Arabia samfunns pyramidene ovenfra og ned, og det er ingen tvil blant de som nyter godt av disse midlene hvor kilden ligger. Myndighetenes nettverk omfatter ulike klaner, stammer, forretningsfamilier, medier og selv idrettsorganisasjoner. Individene i dette nettverket nyter godt av det sittende regimet og kan raskt påkalles slik at potensielle trusler kan angripes fra mange ulike vinkler. Et eksempel på dette er at de offentlige utbetalingene til saudiarabere i det offentlige også ble fulgt opp av tilsvarende godtgjørelser i det private. Dette kom som en følge av en gjensidig forståelse mellom myndighetene og det private. Regimet også tett knyttet til det religiøse lederskapet. Stormuftien Shaik Abd al-Aziz, den høyeste religiøse myndighet i landet, var raskt ute med å fordømme opptøyene i Tunisia og Egypt selv før de hadde spredt seg til Saudi Arabia. Dermed hadde innbyggerne ikke bare økonomiske incentiver til å støtte opp om regimet, men også vissheten om at demonstrasjoner var blitt forbudt av de religiøse lederne.

Til slutt har det tjent myndighetene at de to hovedgruppene, liberale og islamister, som sto bak de første protestene ikke har klart å forene seg. Begge gruppene formulerte hvert sitt opprop som begge tok til orde for et folkevalgt parlament, ytringsfrihet, et uavhengig rettsvesen og en sterkere innsats mot korrupsjon. Tross for likhetene har splittelse rundt kvinners rettigheter og religionens rolle hindret opprettelsen av en samlet opposisjon mot det sittende styret.

3. Økonomiske og strukturelle variabler

For å kunne sammenligne de tre landene er vi nødt til å ta utgangspunkt i en rekke kvantitative variabler i tillegg til den kvalitative beskrivelsen av hvordan landene har utviklet

seg og blitt påvirket av den arabiske våren. For å dekke de siste tiårene har jeg har jeg valgt å bruke tall fra 1990, 2000, 2005 og 2010. Jeg bruker 2011 tallene der data for dette året finnes, data fra år mellom 2005 og 2011 er oppgitt. I denne delen av oppgaven fokuserer jeg på å, så langt det er mulig, ha med tall som eksisterer for alle landene og fra flere tidsperioder.

3.1 Økonomiske variabler

Dataene er hentet fra verdensbanken og det internasjonale pengefondet. Databasene er tilgjengelig på organisasjonenes respektive hjemmesider.

3.1.1 Befolkning

Befolkningsstatistikken viser hvordan befolkningen har utviklet seg de siste årene. Jeg har med den totale befolkningen samt hvor mange prosent befolkningsvekst landene har hatt i de ulike periodene. En lav befolkningsvekst er vanligvis et tegn på en avansert økonomi. Befolkningsveksten i Norge er for eksempel på 0.5%. Befolkningsveksten har også en innvirkning på BNP. Dersom befolkningsveksten stiger raskere enn BNP får vi en nedgang i BNP per innbygger. Her har jeg også med hvordan andelen av befolkningen mellom 0-14 år har utviklet seg.

Tabell 1. Befolkning, befolkningsvekst og alderssammensetning

		1990	2000	2005	2010
Egypt	Befolkning	56 843 275	67 648 419	74 203 215	81 121 000
	Vekst	2%	1,7%	1,8%	1,7%
	0 – 14 år	40,9%	36%	33%	31,5%
Algerie	Befolkning	25 299 182	30 533 827	32 888 449	35 468 000
	Vekst	2,5%	1,4%	1,5%	1,4%
	0 – 14 år	43,1%	34,2%	29,7%	29,7%
S.A.	Befolkning	16 139 053	19 256 649	24 041 116	27 448 000
	Vekst	3,3%	1,2%	3,5%	2,3%
	0 – 14 år	42,7%	38,6%	30,3%	30,3%

Data fra Verdensbanken, <http://data.worldbank.org/>

Egypt har med sine over 81 millioner store befolkning flere innbyggere enn de to andre landene til sammen. Egypt og Algerie har om lag den samme befolkningsveksten mens Saudi Arabia i snitt har hatt en større befolkningsvekt. Det er interessant se at alle tre landene har en sammenlignbar befolkningsandel som er mellom 0 og 14 år. Der Norge er nødt til å

håndtere en ”eldrebølge” møter Egypt, Algerie og Saudi Arabia en ”yngrebølge” der stadig flere ønsker å komme inn i arbeidslivet.

3.1.2 Brutto nasjonalprodukt, BNP

Brutto nasjonalprodukt er kanskje en av de mest brukte økonomiske variablene og viser den totale verdien på varer og tjenester produsert i landet. Størrelsen er vist i 2012 dollar. BNP per innbygger er gjennomsnittlig verdiskapning per innbygger. Her har jeg også med den årlige veksten i BNP.

Tabell 2. BNP i milliarder dollar og årlig vekst i prosent

		1990	2000	2005	2011
Egypt	BNP	91.383	99.155	89.794	235.719
	Vekst	5.7%	5.3%	4.4%	5.1% (2010)
Algerie	BNP	61.892	54.745	103.220	190.709
	Vekst	0.8%	2.2%	5%	3.3 (2010)
S.A.	BNP	116.778	188.693	315.758	577.595
	Vekst	8.3%	4.8%	5.5%	3.7% (2010)

Data fra det Internasjonale Pengefondet, <http://www.imf.org/external/data.htm>, og Verdensbanken, <http://data.worldbank.org/>

Saudi Arabia har færrest innbyggere, men størst brutto nasjonalprodukt. Egypt har hatt en jevn økonomisk vekst på om lag 5% i året, mens den har variert mer i Algerie og Saudi Arabia. Siden 1990-tallet har Saudi Arabia nesten femdoblet sitt BNP, I Algerie er den tredoblet og i Egypt har BNP vokst med 250% siden 1990.

3.1.3 Brutto nasjonalprodukt per innbygger,

BNP per innbygger er det totale BNP i et landet delt på antall innbyggere.

Tabell 3. BNP per innbygger

	1990	2000	2005	2010
Egypt	1,779	1,566	1,282	2,970
Algerie	2,473	1,794	3,141	5,304
S.A.	7,689	9,216	13,657	20,504

Data fra det Internasjonale Pengefondet, <http://www.imf.org/external/data.htm>

3.1.4 Konsumprisindeksen og inflasjon

Konsumprisindeksen, KPI, måler gjennomsnittlig prisforandring på en bestemt mengde goder med et spesifikt år som basisår. I min indeks er 2005 satt som basisår. Inflasjonen viser prisstigningen fra ett år til et annet. Inflasjonen er en viktig størrelse da den gir et bilde på hvordan prisene i samfunnet utvikler seg. Dersom inflasjonen stiger raskere enn nominelle lønninger vil innbyggerne oppleve redusert realinntekt.

Tabell 4. Konsumprisindeksen

	2006	2007	2008	2009	2010
Egypt	107.6	117.6	139.2	155.6	173.1
Algerie	102.3	106	111.2	117.6	122.2
S.A	102.2	106.4	116.9	122.9	129.4

Data fra Verdensbanken, <http://data.worldbank.org/>

Tabell 5. Inflasjon

	1990	2000	2005	2011
Egypt	9.2%	0.3%	1.6%	11%
Algerie	9.7%	0.3%	1.6%	4.5%
S.A	2%	-1.1%	0.6%	4.9

Data fra det Internasjonale Pengefondet, <http://www.imf.org/external/data.htm>, og Verdensbanken, <http://data.worldbank.org/>

Kjøpekraften til Egypts fattige og lavtlønnede har sunket kraftig de siste årene relativt til de andre landene. Inflasjonen var i 2011 Saudi Arabia og Algerie under halvparten av det den var i Egypt på samme tid. Dette kan ha bidratt til at den økonomiske fremtiden så mye mørkere ut i Egypt under den arabiske våren.

3.1.5 Arbeidsløshet

Her har jeg benyttet meg av to ulike størrelser. Den ene er arbeidsløsheten som andel av befolkningen som er i arbeidsfør alder. Den andre viser andelen av de arbeidsløse som er mellom 15-24 år. For arbeidsløshet blant ungdom har jeg bare funnet data for noen få år på midten av 2000-tallet.

Tabell 6. Arbeidsløshet

	1990	2000	2005	2011
Egypt	8%	8.9%	11.4%	11.2% ^{oe}
Algerie	19.7%	29.5%	15.2%	9.3% ^{oe}
S.A	n/a	8.4%	11.5%	10% (2010)

e er IMF sitt estimat, data fra det Internasjonale Pengefondet, <http://www.imf.org/external/data.htm>

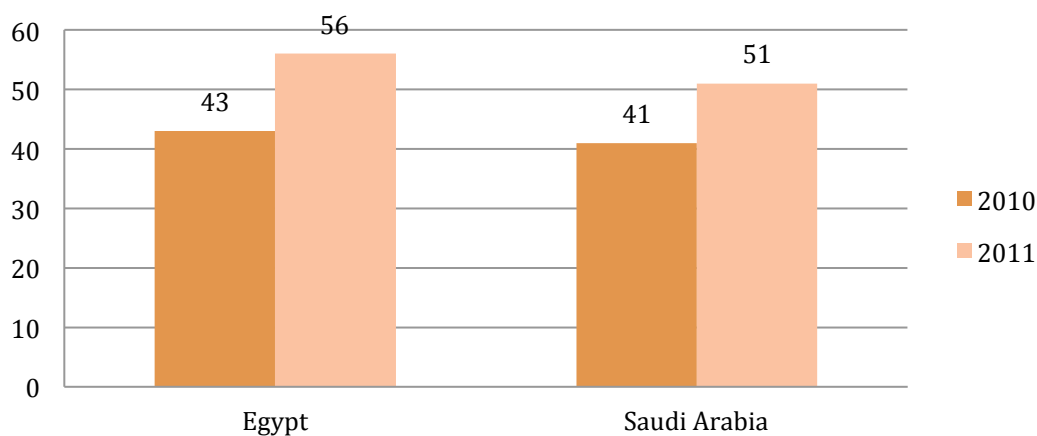
Tabell 7. Arbeidsløshet blant unge 15 – 24 år

	1990	2000	2005	2010
Egypt	n/a	n/a	n/a	24.3% (2007)
Algeria	n/a	47.8% (2001)	31.1%	24.3% (2006)
S.A	n/a	n/a	n/a	28.2% (2008)

Data fra Verdensbanken, <http://data.worldbank.org/>

I følge Arab Youth Survey har prosentandelen av unge som er ”veldig bekymret” for arbeidsløshet har steget både i Egypt og Saudi Arabia i fra 2010 til 2011 i følge Arab Youth Survey.

Figur 1. Hvor bekymret er du for arbeidsløshet?
(% veldig bekymret)

Arbeidsledigheten er tilnærmet lik i de tre landene og ligger høyt på rundt 10%. Dessverre var ikke statistikken vedrørende arbeidsledigheten blant unge fra 15 til 24 år like oppdatert. Tallene fra Egypt og Algerie er fra før den økonomiske nedgangen som følge av finanskrisen slo til.

3.1.6 Militære utgifter

Militære utgifter viser hvor stor prosentandel av BNP som blir brukt på landets militære styrker. Dataene viser også hvor stor andel av offentlige utgifter som går til det militære.

Tabell 8. Militære utgifter

		1990	2000	2005	2010
Egypt	% av BNP	4.6%	3.1%	2.8%	1.9
	% av Off.utg.	19.4%	n/a	10.4%	6.9%
Algerie	% av BNP	1,4%	3,4%	2,8%	3.5
	% av Off.utg.	n/a	n/a	13,7%	13,7%
				(2006)	(2006)
S.A	% av BNP	14%	10.6%	8%	10%
	% av Off.utg.	n/a	n/a	n/a	n/a

Tall fra det Internasjonale Pengefondet, <http://www.imf.org/external/data.htm>

Her ser vi det er en stor forskjell mellom landene der de oljerike statene bruker betydelig større andel av BNP på sine militære styrker. I Algerie og Saudi Arabia får militæret tilgang til en større del av ressursinntektene enn i Egypt.

3.1.7 Verdien på oljeeksport og oljeimport

Gir verdien på landenes totale import og eksport av olje i nåtidsdollar. Dette gir ikke noe informasjon om hvor stor andel av oljeinntektene som tilfaller myndighetene, men gir et bilde av den ulike tilgangen på olje i landene.

Tabell 9. Verdien på oljeeksport i milliarder dollar

	1990	2000	2005	2011
Egypt	1.229	2.273	5.013	11.25
Algerie	12.350	21.062	45.540	71.757
S.A.	39.960	70.748	161.784	302.294

Data fra det Internasjonale Pengefondet, <http://www.imf.org/external/data.htm>

Vi ser at det er en svært stor forskjell på landenes oljeinntekter. Verdien på Saudi Arabias oljeeksport er fire ganger større enn verdien til Algerie og 26 ganger større enn verdien til Egypt. Per innbygger gir dette slående forskjeller. I 2011 var verdien på Egypt sin oljeeksport per innbygger \$139, i Algerie var verdien \$2023 per innbygger og i Saudi Arabia var verdien på landets oljeeksport \$11013 per innbygger.

3.2 Strukturelle variabler

Strukturelle variabler er ment for å vise hvordan den politiske strukturen kan være ulik i de to landene.

3.2.1 Grad av frihet

Her benytter jeg meg av tall for 2011 fra Freedom House som kvantifiserer graden av frihet i et land på ulike områder. 1 angir at et land er helt fritt, mens 7 gir at et land er helt ufritt. Det vil si begrenset ytringsfrihet, fravær av demokratiske valg og at det juridiske systemet ikke er politisk uavhengig. Graden av pressefrihet og frihet på internett måles på en skala av 100 der 1 er helt fritt og 100 er ikke fritt.

Tabell 10. Grad av frihet

	Grad av frihet	Pressefrihet	Frihet på nett
Egypt	5.5 - Ikke fritt	65 - Delvis fritt	54 - Delvis fritt
Algerie	5.5 - Ikke fritt	62 - Ikke fritt	n/a
S.A	7.0 - Ikke fritt	83 - Ikke fritt	70 - Ikke fritt

Data er hentet fra Freedom House, www.freedomhouse.org

Samtlige av landene rangeres som ikke frie, men Saudi Arabia er det desidert minst frie av de tre med størst begrensninger på både pressefrihet og frihet på internett. Egypt rangerer høyest på både pressefrihet og frihet på internett. Dette kan ha bidratt til å gjøre informasjon om demonstrasjoner og innenrikspolitisk forhold kjent hos en større andel i befolkningen og dermed styrket motstanden mot myndighetene i Egypt.

Brownlee (2009:523-4) presenterer en indeks som klassifiserer ulike typer av "hybrid regimer" på en skala fra 1-7. Indeksen indikerer ulik grad av "legislative and executive electoral competitiveness", altså i hvor stor grad et lands dømmende og utøvende makt er utsatt for demokratisk konkurranse. En poengsum fra 1-4 angir et lukket autoritært regime, 5-

6 er et hegemonisk autoritært regime og 7 er et konkurransepreget autoritært regime. Brownlee argumenterer for jo høyere et land skårer jo lavere er terskelen for en overgang til demokrati. Dette betyr at terskelen for å demokratisere kan være lavere i Egypt og Algerie enn i Saudi Arabia.

3.2.2 Grad av korrupsjon

Corruption Perception Index, PCI, er en rapport publiseres årlig av organisasjonen Transparency International. Den måler det *oppfattede* nivået av korrupsjon i 183 land og territorier. Graden av korrupsjon blir angitt på en skala fra 1 til 10 der 1 er mest korrupt og 10 er minst korrupt. Siden korrupsjon ofte er en skjult del av økonomien blir den målt som et anslag utformet av et ekspertpanel og spørreundersøkelser i de ulike landene. Dette er spørsmål som ”stoler du på myndighetene” og ”er korrupsjon et stort problem i ditt land”. Jeg har benyttet meg av tall fra 2005 frem til 2011.

Tabell 11. Grad av korrupsjon

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Egypt	3.4 70	3.3 70	2.9 105	2.8 115	2.8 111	3.1 98	2.9 112
Algerie	2.8 97	3.1 84	3.0 99	3.2 92	2.8 111	2.9 105	2.9 112
S.A.	3.4 70	3.3 70	3.4 79	3.5 80	4.3 63	4.7 50	4.4 57

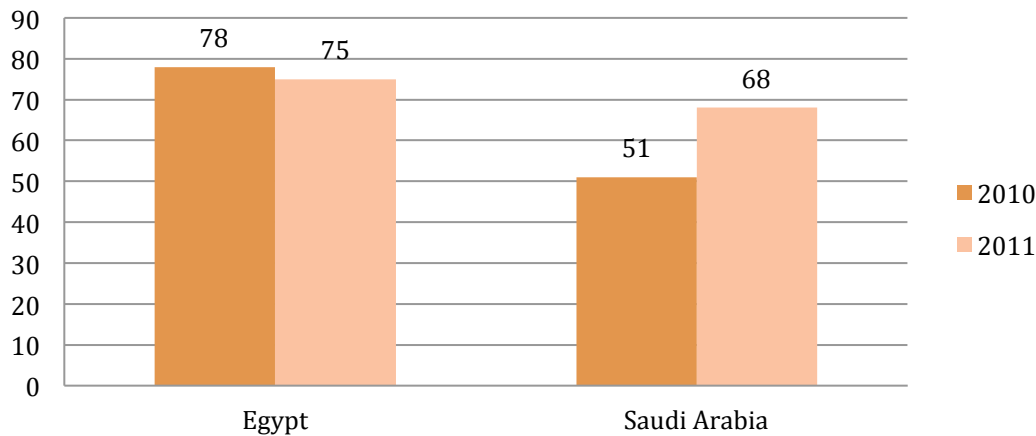
Corruption Perception Index er hentet fra <http://transparency.org/research/cpi>

Saudi Arabia er det eneste landet der graden av korrupsjon har beveget seg i riktig retning. Egypt skårer stadig lavere mens Algerie hadde en liten oppsving for å så gå ned igjen. Det er naturlig å anta at i jo større grad folket anser myndighetene for å være korruperte, jo større er sannsynligheten for misnøye og demonstrasjoner mot myndighetene.

3.2.3 Etterspørsel etter demokrati

Etterspørselen etter demokrati er en størrelse som er vanskelig å kvantifisere. Som en følge av varierende grad av ytrings- og pressefrihet så har jeg ikke lyktes med å finne data som dekker alle de tre landene eller alle deler av befolkningen. Jeg benytter meg av data fra Arab Youth Survey fra 2010 og 2011. Undersøkelsen består av ca. 200 informanter i hvert land. Informantene er mellom 18 og 24 år og halvparten er kvinner. Algerie er ikke med i undersøkelsen. Søylene viser hvor mange prosent av de spurte som rangerer spørsmålet som ”veldig viktig”.

Figur 2: Hvor viktig er det for deg å bo i et demokratisk land?
(% veldig viktig)

Egypt har de siste to årene hatt en større etterspørsel etter demokrati blant landets unge. Forskjellen i etterspørsel etter demokrati var i 2010 stor mellom Egypt og Saudi Arabia, men gapet ble mindre i 2011. Den arabiske våren har påvirket unge saudiere, men deres ønske om demokrati er fremdeles ikke like sterkt, eller har eksistert i like lang tid, som hos de unge i Egypt.

4. Teori

Formålet med denne oppgaven er å se nærmere på hvordan tilgang på olje påvirket hvordan hendelsene vi beskriver som den arabiske våren utspant seg i de tre landene jeg ønsker å sammenligne. Teorien rundt "rentier states", stater der statens inntekter kommer fra ressursinntekter, kan deles inn i to hovedgrupper. Teoriene på den ene siden forsøker å forklare hvordan ressurstilgang påvirker intensiteten og varigheten til en konflikt. Den andre hovedgruppen forsøker å forklare hvordan ressurstilgang påvirker den politiske likevekten i et land som følge av endret kostnad ved å kjøpe stemmer. Jeg vil benytte meg av en modell utviklet av Ragnar Torvik og Silje Aslaksen (2006) i artikkelen "A Theory of Civil Conflict and Democracy in Rentier States". Denne modellen kombinerer de to teoretiske retningene og gjør det mulig å predikere hvordan faktorer som ressursinntekter, produktivitet og demokratisk konkurranse påvirker valget mellom demokrati og konflikt. Jeg vil først utlede det jeg anser for å være det mest sentrale i denne modellen for å deretter ta for meg hvordan modellen kan tilpasses min oppgave.

4.1 A Theory of Civil Conflict and Democracy in Rentier States

Det eksisterer mye litteratur som ser på sammenhengen mellom lands naturressurser og intern ustabilitet, som for eksempel borgerkrig. I artikkelen pekes det på en rekke studier som viser at land med mye naturressurser i gjennomsnitt har en lavere grad av politisk stabilitet enn ressursfattige land. Ulike typer naturressurser påvirker den politiske stabiliteten på ulike måter. Lett tilgjengelige naturressurser som onshore olje og diamanter bidrar i større grad til uro. Vanskelig tilgjengelige ressursertypen som offshore olje, som er teknologisk krevende og avhengig av en god infrastruktur, bidrar ikke til politisk ustabilitet.

Den ene teoriretningen gir at økt tilgang til naturressurser gir mer intense og langvarige konflikter fordi det vil bli mer lønnsomt å tilegne seg makten. Ved å vinne en konflikt er man heller ikke ansvarlig overfor velgerne og vil dermed kunne beholde alle ressursinntektene selv.

På den andre siden gjør økte ressursinntekter demokrati mer attraktivt da ressursene enten er under myndighetenes kontroll eller er skattbare. Demokrati er også langt billigere enn konflikt, som i tillegg til kostnader knyttet til krigføring også vil ha en destruktiv effekt på økonomien. Kostnaden demokrati medfører er at maktene er nødt til å dele sine ressursinntekter med befolkningen for å kunne bli valgt. Man antar i artikkelen at politikerne er opportunistiske og ikke har noen ideologiske preferanser annet enn å vinne valget. For politikerne er valglofter en nødvendig kostnad for å ”kjøpe” nok stemmer til å vinne valget.

Aslaksen og Torvik forsøker å forene disse to retningene gjennom en modell der valget mellom konflikt og demokrati er endogent i modellen. Modellen utvikler et rammeverk der to aktører velger det regimet, konflikt eller demokrati, som gir mest nytte.

4.1.1 Modellen

To grupper eller politikere ønsker makten i samfunnet. Jeg vil her ved referere til konkurrentene som to politikere. Makt sikrer tilgang til ressursinntekter og kan tilegnes gjennom enten demokrati eller konflikt. Politikere velger den fremgangsmåten som best sikrer deres interesser. Jeg vil benytte meg av en forenklet, statisk versjon av modellen. Forskjellen er kun at det er bare én periode og at det ikke er anledning for tapende part å bestride utfallet av en demokratisk prosess:

- Politikerne annonserer sine politiske plattformer og/eller starter en konflikt

- Dersom en av gruppene starter en konflikt blir dette den institusjonelle likevekten i perioden. Dersom ingen av gruppene starter en konflikt blir demokrati den institusjonelle likevekten i perioden og valg avholdes.
- Vinneren av valget implementerer sin politiske plattform.

Modellen tar sikte på å identifisere de faktorer som bidrar til et stabilt demokrati og hva fordelingseffektene av dette vil være.

4.1.2 Konflikt

Dersom en konflikt blir startet er sannsynligheten for å vinne avhengig av kampinnsatsen til de to politikerne G^I der $I = A, B$. Bruttoinntekten ved en konflikt kan skrives som:

$$\Omega^I = \frac{G^I}{G^I + G^J} R \quad (1)$$

Å initiere en konflikt medfører en fast kostnad på F antall soldater. Ytterligere soldater gir en enhet kampinnsats hver. Modellen antar at lønnen i samfunnet er lik gjennomsnittlig marginalproduktivitet w . Kostnaden ved konflikt blir for politiker $I = A, B$ lik:

$$C^I = wF + wG^I \quad (2)$$

Politikerne ønsker å maksimere sine rents. Dette gir reaksjonsfunksjonen:

$$\begin{aligned} \max_{G^I} \frac{G^I}{G^I + G^J} R - wF - wG^I \\ \frac{G^I + G^J - G^I}{(G^I + G^J)^2} R - w = 0 \\ G^J - R = 2(G^I + G^J)^2 \\ G^I = \sqrt{\frac{G^J R}{w}} - G^J \end{aligned} \quad (3)$$

Der $I \neq J$.

Og følgende allokering av kampinnsatsen gitt av Nash-likevekten, $G^I = G^J$:

$$\begin{aligned}
G^I &= \sqrt{\frac{G^J R}{w}} - G^J \\
G^I &= \sqrt{\frac{G^I R}{w}} - G^I \\
4(G^I)^2 &= \frac{G^I R}{w} \\
G^I &= \frac{R}{4w}
\end{aligned} \tag{4}$$

Dette gir at jo høyere resursinntektene er relativt til lønnen jo mer intens blir konflikten. Den forventede nytten for en periode for politiker I er U_C^I og er gitt ved:

$$\begin{aligned}
U_C^I &= \frac{1}{2}R - wF - wG^I \\
&\Rightarrow \frac{1}{2}R - wF - w\frac{R}{4w} \\
U_C^I &= \frac{R}{4} - wF
\end{aligned} \tag{5}$$

Jo større resursinntekter, jo lavere arbeidskraftproduktiviteten og jo lavere den faste kostnaden ved å starte en konflikt er, desto mer intens vil en konflikt være. Vi ser også at ved en marginal økning i resursinntektene så vil halvparten forsvinne i en forlengelse av konflikten mens den andre halvparten vil tilfalle vinneren av konflikten.

4.1.3 Demokrati

Dersom ingen av partene starter en konflikt vil det bli avholdt et valg for å gjøre hvem som vinner makten. Modellen tar her utgangspunkt i en enkel versjon av probabilistisk stemming. Partene deltar i et valg utelukkende for å maksimere de rents de vil motta ved å vinne valget. Nyttens, U_D^I , for gruppe I ved å delta i et valg er lik sannsynligheten for å vinne valget, P^I , ganget med rents gruppen vil motta ved å få makt, X^I .

$$U_D^I = P^I X^I \tag{6}$$

Antallet velgere er normalisert til 1. Velger i mottar g_I^i i overføringer av gruppe I, som tilsvarer rents som er igjen etter at gruppe I har konsumert sin andel X^I .

$$g_I^i = R - X^I \tag{7}$$

Dette gir velger i en inntekt lik:

$$y_I^i = w^i + g_I^i \tag{8}$$

For enkelhets skyld antar vi logaritmisk nytte:

$$W_l^i = \ln(w^i + g_l^i) \quad (9)$$

Alle velgere har identiske økonomiske preferanser, men ulike ideologiske preferanser, σ^i . Dersom velger i har $\sigma^i > 0$ foretrekker han parti B. Har velger i $\sigma^i < 0$ foretrekker han parti A. Antar at σ^i er uniformt fordelt over intervallet $(-1/2\phi, 1/2\phi)$ med en tetthet $\phi > 0$. Det er også tilfeldigheter i valget der δ er B sin popularitet relativt til A. Antar at δ er en stokastisk variabel som er likt fordelt over intervallet $(-1/2\psi, 1/2\psi)$. Velger i vil støtte gruppe A dersom:

$$\begin{aligned} \ln(w^A + g_A^i) &> \ln(w^i + g_B^i) + \sigma^i + \delta \\ \sigma^i &< \ln(w^i + R - X^A) - \ln(w^i + R - X^B) - \delta \end{aligned}$$

Andelen velgere som støtter gruppe A er alle velgere med σ^i mindre enn:

$$\begin{aligned} N^A &= \int_{-\frac{1}{2\phi}}^{\ln(w+R-X^A) - \ln(w+R-X^B) - \delta} \phi di \\ &= \left[\ln(w+R-X^A) - \ln(w+R-X^B) - \delta - \left(-\frac{1}{2\phi}\right) \right] \phi \\ &= \frac{1}{2} + \phi \left[\ln(w+R-X^A) - \ln(w+R-X^B) - \delta - \right] \end{aligned} \quad (10)$$

Sannsynligheten for at en politiker vinner valget er sannsynligheten for at han får over halvparten av stemmene.

$$\begin{aligned} P^A &= \Pr\left(N^A \geq \frac{1}{2}\right) \\ &= \Pr\left[\frac{1}{2} + \ln(w+R-X^A) - \ln(w+R-X^B) - \delta \geq \frac{1}{2}\right] \\ &= \Pr\left[\delta \leq \ln(w^i + R - X^A) - \ln(w^i + R - X^B)\right] \end{aligned} \quad (11)$$

$$\begin{aligned} P^A &= \int_{-\frac{1}{2\psi}}^{\ln(w+R-X^A) - \ln(w+R-X^B)} \psi di \\ &= \left[\ln(w+R-X^A) - \ln(w+R-X^B) - \left(-\frac{1}{2\psi}\right) \right] \psi \\ &= \frac{1}{2} + \psi \left[\ln(w+R-X^A) - \ln(w+R-X^B) \right] \end{aligned} \quad (12)$$

Politiker A maksimerer med hensyn på X^A :

$$\text{Max}_{X^A} P^A X^A = \left\{ \frac{1}{2} + \psi \left[\ln(w + R - X^A) - \ln(w + R - X^B) \right] \right\} X^A$$

Førsteordensbetingelsen:

$$P^A + X^A \psi \frac{1}{w + R - X^A} (-1) = 0$$

$$\frac{\psi X^A}{w + R - X^A} = \frac{1}{2}$$

$$2\psi X^A = w + R - X^A$$

$$X^A (2\psi + 1) = w + R$$

$$X^A = \frac{w + R}{2\psi + 1} \quad (13)$$

Dette vil være tilsvarende for politiker B: $X^A = X^B$ som gir $P^A = 1/2$. Vi ser at X^A øker når marginalproduktiviteten og resurstilgangen øker og når innbyggerne bryr seg i mindre grad om økonomi. Dette gir oss forventet nytte ved valg lik:

$$U_D^I = P^A X^A = \frac{w + R}{2(2\psi + 1)} \quad (14)$$

Der politikerne vil velge demokrati når $U_D^I > U_C^I$. Altså når:

$$\frac{w + R}{2(2\psi + 1)} > \frac{1}{4} R - wF \quad (15)$$

I modellen er demokrati mindre sannsynlig jo høyere resursinntektene er relativt til marginalproduktiviteten i samfunnet. Jo lavere marginalnyttene er jo lavere blir de faste kostnadene ved opprettelsen av en hær og jo billigere er det å benytte seg av én ekstra enhet kampinnsats. Desto mer resursinntekter blir igjen til vinneren når kamphandlingene er over. Videre antar modellen en avtakende marginalnytte ved økt inntekt. Det vil si at når w øker vil en gitt overføring gi mindre nytte til velgerne og partiene vil tape færre stemmer ved å øke X^I og beholde en større andel av resursinntektene selv. Når w er lav vil selv små økninger i overføringene "kjøpe" mange stemmer og konkurransen om velgerne mellom gruppene blir hardere. Noe som gjør konflikt mer attraktivt.

Dersom velgerne har et sterkt fokus på politikernes økonomiske karakteristikkene, høy ψ , kan dette gi lavere overføringer til velgerne. Økt ψ gir politikerne en lavere U_D^I mens U_C^I forblir uforandret. En hard demokratisk konkurranse der politikerne er nødt til å oppgi en stor andel av resursinntektene til velgerne vil gjøre konflikt mer attraktivt. En konflikt, i tillegg til å være destruktiv, fører til at vinneren beholder alle resursinntektene selv. Et sterkt fokus på

økonomi, høy ψ , kan paradoksalt nok gi et ineffektivt økonomisk utfall. Høy ψ gjør konflikt til mer sannsynlig og vil gi en lavere inntekt for velgerne da $g_1 = 0$ uavhengig av hvem som vinner konflikten.

4.2. Utvidelse av modellen

Jeg ønsker å lage en utvidelse av Aslaksen og Torvik sin modell som med utgangspunkt i de tre casene kan være med på å forklare hvorfor den arabiske våren utviklet seg som den gjorde. I løpet av den arabiske våren har alle tre landene blitt utsatt for en ulik grad av krav om forandring og demokrati fra befolkningen. Spørsmålet jeg stiller meg er hva er myndighetenes nytte ved å ikke etterkommer befolkningens krav om demokratisering, og hva er det som påvirker denne nytten.

Det er særlig to faktorer som fanget min oppmerksomhet når jeg satte meg inn i hvordan Egypt, Algerie og Saudi Arabia ble påvirket av uroen i Midtøsten. Den ene faktoren er hvilken rolle hæren har i myndighetenes grep om makten og i hvilken grad militæret kunne brukes effektivt mot demonstrantene. Den andre faktoren er hvordan en økt grad av uro i befolkningen har ført til økte overføringer fra myndighetene i form av for eksempel høyere lønninger og mer generøse offentlige støtteordninger.

Jeg vil først på hvordan konfliktmodellen kan utvides til å ta hensyn til at opposisjonen kan ha en ulik "effektiv" kampstyrke. Deretter vil jeg se på hvordan myndighetenes nytte ved å ikke demokratisere er avhengig av blant annet ressursinntekter og befolkningens etterspørsel etter demokrati. I diskusjonsdelen vil jeg inkorporere hvordan myndighetenes effektive kampstyrke også kan påvirke myndighetenes nytte ved å ikke demokratisere.

4.2.1 Effektiv kampstyrke

Som vi har sett fra casene utspilte den arabiske våren seg ulikt i Egypt, Algerie og Saudi Arabia. Alle landene ble påvirket av uroen, men Egypt er det eneste landet som har fått et regimeskifte som følge av massive demonstrasjoner. En mulig årsak til dette kan være at myndighetene i Egypt ikke fikk mulighet til å bruke militæret til å slå ned på demonstrasjonene i like stor grad. I Saudi Arabia ble myndighetenes lojale og godt trente sikkerhetsstyrker brukt til å raskt slå ned på selv små demonstrasjoner og dermed hindre at uroen fikk anledning til å spre seg eller vokse. Algerie er med sin turbulente historie ikke fremmed for demonstrasjoner og opprør. Dette var en erfaring algeriske myndigheter benyttet seg av ved at de raskt satte store styrker inn i de største byene. I Egypt var ikke militæret et like effektivt instrument. Militærrådet anerkjente demonstrantenes rett til å

demonstrere og ville kun bruke makt for å slå ned på voldelige bander og plyndrere. Egypts militære styrker var, sett fra myndighetenes side, mindre effektive til å slå ned på demonstrasjoner enn det de militære styrkene var i Algerie og Saudi Arabia. Det vil derfor være interessant å utvide modellen der partene er nødt til å ta hensyn at deres kampinnsats kan ha ulik grad av effektivitet. En slik utvidelse vil også kunne ta hensyn til en situasjon der to parter konkurrerer om makten gjennom en konflikt, men der den ene parten har en mer effektiv kampstyrke. Dette er relevant i situasjoner der for eksempel en geriljahær kjemper mot myndighetenes militære styrker; styrker det kan være naturlig å anta har tilgang til bedre utstyr og trening.

4.2.1.1. Utvidelsen

I utvidelsen vil gruppe I tilsvare myndighetene (incumbent) mens J utgjør opposisjonen. Konstanten μ tilsier hvor effektiv myndighetenes kampinnsats er relativ til opposisjonens kampinnsats. Dersom $\mu > 1$ vil en marginal økning av myndighetenes kampinnsats gi en større effektiv økning av total kampinnsats enn dersom opposisjonen øker sin kampinnsats med samme mengde. Motsatt dersom $\mu < 1$. Her vil en marginal økning i myndighetenes kampinnsats gi en mindre effektiv økning av total kampinnsats enn dersom opposisjonen øker sin kampinnsats med samme mengde. Dersom $\mu = 1$ vil modellen være som før. Sannsynligheten for myndighetene å vinne konflikter blir da:

$$\Omega^I = \frac{\mu G^I}{\mu G^I + G^J} \quad (16)$$

Dette er symmetrisk slik at sannsynligheten for opposisjonen å vinne konflikten blir:

$$1 - \Omega^I = \frac{G^J}{\mu G^I + G^J} \quad (17)$$

Kostnaden ved konflikt er som før:

$$C^I = wF + wG^I$$

$$C^J = wF - wG^J$$

Maksimerer med hensyn på G^I :

$$\frac{\mu G^I}{\mu G^I + G^J} R - wF - wG^I$$

$$\frac{\mu(\mu G^I + G^J) - \mu(\mu G^I)}{(\mu G^I + G^J)^2} R - w = 0$$

$$\frac{\mu G^J}{\mu G^I + G^J} R = w \quad (18)$$

Maksimerer med hensyn på G^J :

$$\begin{aligned} \frac{G^J}{\mu G^I + G^J} R - wF - wG^I \\ \frac{\mu G^I + G^J - G^J}{(\mu G^I + G^J)^2} R - w = 0 \\ \frac{\mu G^I}{(\mu G^I + G^J)^2} R = w \end{aligned} \quad (19)$$

Ser at $G^I = G^J$:

$$\frac{\mu G^J}{(\mu G^I + G^J)^2} R = \frac{\mu G^I}{(\mu G^I + G^J)^2} R = w$$

Løser ut for G^I :

$$\begin{aligned} G^I &= \left(\frac{\mu}{\mu + 1} \right)^2 \frac{R}{\mu w} \\ (\mu + 1)^2 (G^I)^2 &= \frac{\mu G^I R}{w} \\ G^I &= \frac{\mu}{\mu^2 + 2\mu + 1} \frac{R}{w} \end{aligned} \quad (20)$$

Tilsvarende for G^J

$$G^J = \frac{\mu}{\mu^2 + 2\mu + 1} \frac{R}{w} \quad (21)$$

For å finne nytten til myndighetene og opposisjonen ved konflikt setter vi inn for G^I og G^J inn i partenes respektive nyttefunksjon. Forskjellen her blir at sannsynligheten for å vinne en konflikt er ulik for de forskjellige partene dersom $\mu \neq 1$.

Myndighetenes nytte ved konflikt:

$$\begin{aligned} U_C^I &= \frac{\mu}{\mu + 1} R - wF - w \frac{\mu}{\mu^2 + 2\mu + 1} \frac{R}{w} \\ U_C^I &= \left(\frac{\mu}{\mu + 1} - \frac{\mu}{\mu^2 + 2\mu + 1} \right) R - wF \end{aligned}$$

$$U_c^I = \left(\frac{\mu}{\mu+1} \right)^2 R - wF \quad (22)$$

Opposisjonens nytte ved konflikt:

$$U_c^J = \frac{1}{\mu+1} R - wF - w \frac{\mu}{\mu^2 + 2\mu + 1} \frac{R}{w}$$

$$U_c^J = \left(\frac{1}{\mu+1} - \frac{\mu}{\mu^2 + 2\mu + 1} \right) R - wF \quad (23)$$

Vi kommer her frem til et resultat som er veldig likt den opprinnelige modellen. Dersom $\mu = 1$ vil $U_c^I = R/4 - wF$, slik som tidligere. En forskjell er at lik kampinnsats ikke gir lik sannsynlighet for å vinne konflikten dersom $\mu \neq 1$. Ved å derivere partenes respektive nyttefunksjoner med hensyn på μ finner vi hvordan nytten blir påvirket av en marginal økning av μ .

$$\frac{\partial U_c^I}{\partial \mu} = 2 \left(\frac{\mu}{\mu+1} \right) \left(\frac{\mu+1-\mu}{(\mu+1)^2} \right) R$$

$$\frac{\partial U_c^I}{\partial \mu} = 2 \frac{\mu}{(\mu+1)^3} R > 0 \quad (24)$$

$$\frac{\partial U_c^J}{\partial \mu} = \left(-\frac{1}{(\mu+1)^2} - \frac{1-\mu^2}{(\mu^2 + 2\mu + 1)^2} \right) R \quad (25)$$

Dette gir ingen overraskelser. Ser at myndighetene får en økt nytte ved at μ øker, mens det motsatte er tilfelle for opposisjonen da en gitt kampinnsats gir mindre sannsynlighet for å vinne konflikten og tilegne seg resursinntekter.

Ved å anta at størrelsen på μ er allmenn kjent ser vi at dersom $\mu > 1$ så vil myndighetene være mer villige til å delta i en konflikt enn det opposisjonen vil være. Dette følger av at myndighetene vil å en større sannsynlighet til å tilegne seg resursinntekter uten å investere i en større kampinnsats enn opposisjonen. Det er altså større sannsynlighet for at myndighetene vil ønske å tilegne seg resursinntekter gjennom konflikt enn gjennom demokrati. Dette følger av at dersom $\mu > 1$ så vil det være større sannsynlighet for at U_c^I vil være større enn U_c^J enn dersom $\mu = 1$.

$$\left(\frac{\mu}{\mu+1} - \frac{\mu}{(\mu+1)^2} \right) R - wF > \frac{w+R}{2(2\psi+1)} \quad (26)$$

Jeg tar i min modell utgangspunkt i en litt annen timing enn den som eksisterer i Aslaksen og Torviks modell. Mitt utgangspunkt er at en av de to gruppene, myndighetene, allerede har

makten når perioden starter. I et slikt tilfelle vil det være mulig at en økt μ bidrar til å opprettholde status quo ved at kostnaden ved konflikt uansett vil være for høy til at det vil lønne seg for opposisjonen å initiere en konflikt. Samtidig vil nytten for myndighetene ved demokrati være for lav relativt til nytten ved konflikt slik at demokrati ikke vil være et reelt alternativ til konflikt for myndighetene. Dette kan være en mekanisme som støtter hendelsesforløpet i den arabiske våren slik den utspilte seg i Algerie og Saudi Arabia.

Men man kan jo selvfølgelig spørre seg hva som forhindrer opposisjonen å starte en konflikt siden partenes eneste motiv er å skaffe seg resursinntekter, noe man ikke oppnår når myndighetene sitter ved makten. Det er tilsynelatende ingen incentiver for opposisjonen å akseptere status quo som periodens likevekt, og man vil uansett få en konflikt siden demokrati sjeldent vil være et alternativ for myndighetene. Jeg tar utgangspunkt i en forenklet versjon av Aslaksen og Torviks modell der vi kun har én periode og taperen av en valgkamp ikke har anledning til å bestride resultatet. I den fullstendige modellen, som går over uendelig mange perioder, vil den tapende part i utgangspunktet alltid ønske å bestride et valgresultat gjennom konflikt siden å akseptere valgresultatet betyr at man ikke får tilgang til resursinntekter i den perioden. Det er derfor nødvendig med en form for sanksjon som vil forhindre at konflikt blir en likevekt. Modellen antar derfor at å bestride et valgresultat vil gjøre at demokrati ikke lenger vil være et alternativ i alle fremtidige perioder. Dermed er partene nødt til å ta hensyn til at å bestride et valg i fremtiden vil gjøre det umulig å tilegne seg makten gjennom demokrati. Partene må ta hensyn til den neddiskonterte verdien av fremtidige valg og konflikter.

Veldig kort kan jeg oppsummere det Aslaksen og Torvik tar for seg i sin artikkel slik: Antar at partene sin neddiskonteringsfaktor er $\beta \leq 1$. Den forventede neddiskonterte verdien ved å akseptere et ”demokratisk” tap, men fremdeles ha mulighet til å vinne valg i fremtiden, for gruppe I = A, B er:

$$V_D^I = 0 + \sum_{t=1}^{\infty} \beta^t \left(\frac{w+r}{2(2\psi+1)} \right) = \frac{\beta}{\beta-1} \left(\frac{w+r}{2(2\psi+1)} \right) \quad (27)$$

Tilsvarende er den neddiskonterte verdien for gruppe I ved å starte konflikt, og dermed miste demokrati som fremtidig instrument, lik:

$$V_C^I = \sum_{t=1}^{\infty} \beta^t \left(\frac{1}{4} R - wF \right) = \frac{\beta}{\beta-1} \left(\frac{1}{4} R - wF \right) \quad (28)$$

For at demokrati skal være en likevekt så må $V_D^I > V_C^I$:

$$\beta + F(4\psi + 2) > \left(\psi + \frac{1}{2} - \beta \right) \frac{R}{w} \quad (29)$$

Ser at dette er en mulighet så lenge $\psi + \frac{1}{2} < \beta$. Sanksjonen ved å bestride et demokratisk valg blir at man minster muligheten til å delta i et demokratisk valg i fremtiden og dermed også tilgangen til resursinntekter man kan tilegne seg ved å vinne et fremtidig valg.

Siden jeg i min forenklede modell kun har én periode vil ikke det ikke eksistere en neddiskontert verdi av fremtidige valg og konflikter. Partene vurderer sine handlinger utelukkende ut i fra hvilken nytte de vil ha tilegnet seg når perioden slutter. Det er derimot mulig å anta at å tape en konflikt vil ha negative konsekvenser i form av fengsel eller dødsstraff for opposisjonen. Sannsynligheten for at opposisjonen vinner en konflikt og får tilgang til resursinntektene er $(1-\Omega^I)$, Antar at å tape konflikten medfører negative sanksjoner og dermed en negativ nytte. Dersom opposisjonen lar myndighetene sitte ved makten blir opposisjonens nytte lik 0. Opposisjonen vil ikke utfordre myndighetene dersom det er stor sannsynlighet for at de taper konflikten og blir utsatt for negative sanksjoner. Harde sanksjoner fra myndighetene og en relativt mer effektiv kampinnsats (høy μ) øker sannsynligheten for status quo.

4.2.2. Økte overføringer til befolkningen som en følge av økt etterspørsel etter demokrati

Aslaksen og Torvik tar i sin modell utgangspunkt i at makt oppnås enten gjennom konflikt eller demokrati. Jeg vil her utvide modellen ved å gi myndighetene et tredje valg: å øke sin nytte gjennom å overføre ressursinntekter til befolkningen.

Grunnlaget for denne påstanden finner vi ved å se på hvordan den arabiske våren påvirket folket og makthaverne i Saudi Arabia. I likhet med Egypt og Algerie er Saudi Arabia et autokrati, muligens i større grad enn de andre landene da den regjerende kongefamilien ikke har vært nødt til å dele makten med de væpnede styrkene eller, som vi har sett, med religiøse ledere. Landet har også de samme utfordringene med høy arbeidsløshet blant unge, høy inflasjon og korrupte styresmakter. Likevel var det kun blant sjia-muslimene, en minoritet i det sunni-dominerte Saudi Arabia, øst i landet hvor det var en viss grad av uro. Til tross for dette kom det ingen løfter fra myndighetene om en tilnærming til demokrati eller noen som helst form for politiske reformer. Isteden annonserte myndighetene massive offentlige utbetalinger til sine innbyggere. Å bruke offentlige utbetalinger til å tilsynelatende kjøpe seg innbyggenes lojalitet er en mekanisme jeg ønsker å bygge videre på.

4.2.2.1. Utvidelsen

I modellen til Aslaksen og Torvik er velgerne nyttemaksimerende aktører hvis nytte er en funksjon av inntekt og ideologiske preferanser. Økt etterspørsel etter demokrati fører til at det er større sannsynlighet for at myndighetene mister makten. Min hypotese er at myndighetene kan redusere sannsynligheten for å miste makten, og dermed øke nytten ved å ikke demokratisere, ved å øke offentlige utbetalinger. Jeg bruker her den samme mekanismen fra kapittelet om effektiv kampstyrke der myndighetenes nytte ved å ikke demokratisere er gitt ved:

$$(1-q)R - qT \tag{30}$$

Der q er sannsynligheten for at myndighetene mister makten. Jeg antar at q er positivt korrelert med befolkningens etterspørsel etter demokrati.

Vi har kun to muligheter: Den første muligheten er at myndighetenes motvilje til å demokratisere gjør at de mister makten gjennom en konflikt initiert av opposisjonen. Den andre muligheten er at myndighetene beholder makten. Sistnevnte oppfylles på to måter: Enten ved at myndighetene vinner konflikten opposisjonen startet eller ved at opposisjonen aksepterer status quo. $(1-q)$ blir da sannsynligheten for at myndighetene beholder makten og ressursinntektene, R . T er som tidligere den negative nytten ved å miste makten. Myndighetene vil ikke demokratisere så lenge den forventede nytten ved denne strategien er større enn den forventede nytten ved å demokratisere

$$(1-q)R - qT > \frac{w + R}{2(2\psi + 1)} \tag{31}$$

Dersom sannsynligheten for at myndighetene mister makten er bestemt eksogent vil en økt etterspørsel etter demokrati gi en større q og en større sannsynlighet for demokratisering. En økt q vil redusere nytten ved å ikke demokratisere samtidig som nytten ved demokrati forblir den samme. Dette øker sannsynligheten for at forventet nytte ved demokrati vil være større enn nytten ved status quo.

Men i mitt tilfelle så er det mer interessant å se på en situasjon der q er endogent bestemt. Jeg tar utgangspunkt i at det er en sammenheng mellom q og nivået på overføringer, symbolisert med bokstaven B . Kan dermed skrive q som:

$$q = s + \gamma(B) \tag{32}$$

Der s er en konstant og γ er negativt korrelert med nivået på offentlige overføringer slik at:

$$\gamma'(B) < 0$$

Konstanten s er eksogent gitt og viser etterspørselen etter demokrati. Dersom et sjokk

gir en økt etterspørsel etter demokrati, som for eksempel hendelsene som utløste den arabiske våren, vil s øke.

Nytten ved å ikke demokratisere blir da:

$$(1-q)R - qT - B \quad (33)$$

Setter inn for $q = s + \gamma(B)$:

$$(1-s-\gamma(B))R - (s+\gamma(B))T - B \quad (34)$$

Økte overføringer til befolkningen vil ha to effekter på nytten til myndighetene. På den ene siden vil økte overføringer gi redusert nytte siden myndighetene vil beholde en mindre andel av ressursinntektene selv. På den andre siden vil økte overføringer gi økt nytte siden sannsynligheten for at myndighetene mister makten reduseres. Å øke overføringene er kun et alternativ dersom nytten ved å ikke demokratisere er større enn forventet nytte ved demokrati.

$$(1-s-\gamma(B))R - (s+\gamma(B))T - B > \frac{w+R}{2(2\psi+1)} \quad (35)$$

Det er naturlig å anta at økte overføringer øker myndighetenes nytte, i det minste inntil et visst punkt. For at det skal ha en hensikt å øke overføringene til befolkningen, så er økte overføringer nødt til å gi en større økt nytte til myndighetene gjennom redusert sannsynlighet for å miste makten, enn den reduserte nytten de opplever ved å måtte dele ressursinntektene. Dette finner vi ved å derivere nytten ved å ikke demokratisere med hensyn på B :

$$-\gamma'(B)R - \gamma'(B)T - 1$$

Dette må være større enn 1 når vi ikke har noen overføringer, $B = 0$.

$$-\gamma'(0)(R+T) > 1$$

Løser ut for γ

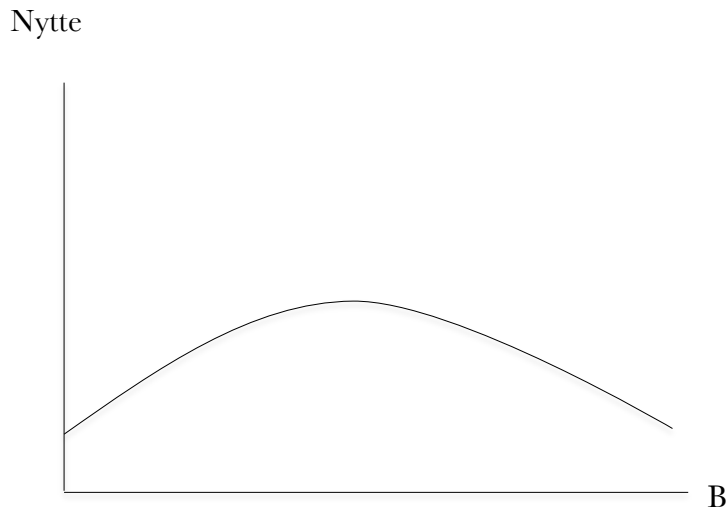
$$-\frac{1}{\gamma'(0)} < R+T \quad (36)$$

Vi ser at det er tre størrelser som påvirker hvor attraktivt det er for myndighetene å øke overføringene til innbyggerne:

- Dersom der er stor tilgang til naturressurser, høy R , er det attraktivt å øke overføringene siden myndighetene har mye å tjene på å beholde makten.
- Dersom det er strenge sanksjoner ved å miste makten, høy T , så er det attraktivt å øke overføringene siden myndighetene har mye å tape på å miste makten.

- Dersom γ' er høy vil økte overføringer gi en relativt stor reduksjon i sannsynligheten for at myndighetene vil miste makten, det vil si lavere q .

Dersom vi antar at (36) er oppfylt ser vi at det finnes en indre løsning for $B > 0$ der økte overføringer vil gi økt nytte for myndighetene inntil et visst punkt.

Vi ser at kurven er konkav siden:

$$\begin{aligned} & -\gamma''R - \gamma''T \\ & -\gamma''(R+T) \\ & \gamma'' > 0 \end{aligned}$$

Vi finner da at det optimale nivået på overføringer, B^* , er:

$$-\frac{1}{\gamma'(B^*)} = R+T \quad (37)$$

Dersom ressursinntektene øker eller konsekvensene ved å miste makten blir mer alvorlige så øker overføringene:

$$\begin{aligned} -1 &= -\gamma'(B^*)(R+T) \\ \frac{dB^*}{dT} &= -\frac{\gamma'(B^*)}{(R+T)\gamma''(B^*)} > 0 \quad \frac{dB^*}{dR} = -\frac{\gamma'(B^*)}{(R+T)\gamma''(B^*)} > 0 \end{aligned}$$

Vi har antatt at en økt etterspørsel etter demokrati vises gjennom en høyere s , som gir redusert q og dermed lavere nytte for myndighetene. Denne reduserte nytten kan myndighetene bøte på ved å øke overføringene til befolkningen. Men så langt har ikke nivået på overføringene vært avhengig av s . Vi ser at størrelsen på B er den samme uavhengig av

størrelsen på s . Jeg ser nå på en alternativ formulering og endrer q slik at sannsynligheten for at myndigheten mister makten er avhengig av produktet av s og $\gamma(B)$.

$$q = s\gamma(B) \quad (38)$$

$$(1 - s\gamma(B))R - (s\gamma(B))T - B$$

Deriverer på samme måte som sist:

$$\begin{aligned} &(-s\gamma'(0))R - (s\gamma'(0))T - 1 \\ &-s\gamma'(0)(R+T) > 1 \\ &-\frac{1}{s\gamma'(0)} < R+T \end{aligned}$$

Optimal størrelse på overføringene blir da:

$$-\frac{1}{s\gamma'(B^*)} = R+T \quad (39)$$

Hva blir effekten på nivået på overføringene dersom s øker?

$$\begin{aligned} (R+T)s\gamma'(B^*) &= -1 \\ (R+T)[\gamma'(B^*)ds + s\gamma''(B^*)dB^*] &= 0 \\ \frac{dB^*}{ds} &= -\frac{s\gamma''(B^*)}{\gamma'(B^*)} > 0 \end{aligned} \quad (40)$$

Vi ser at dersom etterspørselen etter demokrati øker så ønsker myndighetene å øke overføringene til befolkningen for å gjøre det mer sannsynlig at de ikke mister makten.

Overføringer øker befolkningens nytte ved status quo gjennom høyere inntekt. Aslaksen og Torvik antar i sin modell at demokrati blir mer attraktivt når marginalproduktiviteten w i et samfunn er høy siden innbyggernes nytte ved økt inntekt er avtakende. For en gitt økning i etterspørselen etter demokrati så vil det kreve større overføringer jo høyere befolkningens inntekt er for å gi myndighetene den samme nytten ved å ikke demokratisere som før ”demokratisjokket”. Det er dermed naturlig å anta at myndighetene i land med lave lønninger i større grad vil ty til økte overføringer enn å demokratisere enn myndighetene i land med høye lønninger.

5. Diskusjon

5.1 Sentrale Størrelser

Om myndighetene i et land velger å demokratisere eller ikke er som vi har sett avhengig av tre ligninger:

- Forventet nytte ved å ikke demokratisere: $(1 - s\gamma(B))R - (s\gamma(B))T - B$
- Forventet nytte ved demokrati: $U_D^I = \frac{w + R}{2(2\psi + 1)}$
- Forventet nytte ved konflikt: $U_C^I = \left(\frac{\mu}{\mu + 1} - \frac{\mu}{(\mu + 1)^2} \right) R - wF$

Vi vet at myndighetene ikke vil demokratisere dersom den forventede nytten ved demokrati er lavere enn forventet nytte ved å ikke demokratisere. Forventet nytte ved å ikke demokratisere er større jo større ressursinntektene er relativt til den negative nytten ved å tape makten, T. Vi antar at T er lik for alle tre landene. Sannsynligheten for å miste makten er større jo høyere etterspørsel befolkningen har etter demokrati, og mindre jo høyere myndighetenes overføringer til befolkningen er. Dersom myndighetene ikke demokratiserer er det en mulighet for at opposisjonen starter en konflikt. Dersom vi antar en gitt kampinnsats som er lik for både myndighetene og opposisjonen så er det større sannsynlighet for at myndighetene vil vinne konflikten jo større μ er. Sannsynligheten for å miste makten reduseres jo større μ er.

Egypt, med sine lave oljeinntekter skiller seg fra Algerie og Saudi Arabia på et punkt som går til kjernen av modellen: Verdien på landets oljeeksport utgjør kun 4.7% av BNP. Med andre ord: landet har en svært liten R. Egypt har med sine over 80 millioner innbyggere en større befolkning enn Algerie og Saudi Arabia til sammen, likevel er landets brutto nasjonalprodukt 252 milliarder dollar knapt 22% større enn Algeries BNP på 206 milliarder dollar. BNP per innbygger er den laveste av de tre landene. Jeg bruker BNP per innbygger som en tilnærming til gjennomsnittsprøduktiviteten i landene, en størrelse vi kjenner som w fra modellen.

5.2 Effektiv kampstyrke

5.2.1 Egypt

For nyttemaksimerende myndigheter er Egypt et dårlig utgangspunkt. De lave ressursinntektene gir lav forventet nytte ved både demokrati og konflikt relativt til myndighetene i Saudi Arabia og Algerie. Utfordringen er å finne ut hvorfor forventet nytte ved å demokratisere i Egypt sitt tilfelle var større enn forventet nytte ved konflikt og nytten ved å ikke demokratisere. Egypt har lavest lønninger relativt til Algerie og Saudi Arabia. Lave lønninger gjør det billigere å føre en konflikt samtidig som demokrati gir lavere forventet nytte siden det vil koste en gruppe flere stemmer å beholde ressursinntekter selv. Den lave

gjennomsnittslønnen man ser i Egypt gjør det dermed mer sannsynlig med konflikt. Dette er også en linje myndighetene forsøkte å føre i starten av urolighetene i landet. 846 egyptere mistet livet og 6467 ble såret mellom 25. januar og 16. februar 2011. Det tilsvarer 38 døde og 294 sårede per dag så lenge demonstrasjonene varte. Vendepunktet i konflikten mellom demonstrantene og myndighetene kom 2. februar 2011. En stor mengde demonstranter lojale til Mubaraks regime hadde samlet seg da deler av ledelsen i NDP oppildnet til angrep på demonstrantene på Tahrir-plassen. Hendelsen er for øvrig kjent som "battle of the camels" siden flere av Mubaraks tilhengere red opposisjonen i møte på hester og kameler (Aly 2012:75). Etter dette støttet ikke lenger militærrådet myndighetene sin kamp mot opposisjonen og de vernepliktige soldatene ønsket ikke å kjempe mot sitt eget folk (Aly 2012:24, Barany 2011:32-33). SCAF har siden revolusjonen i 1952 hatt en avgjørende rolle i regjeringen av Egypt, en posisjon de nå følte var truet som en følge av Gamal Mubarak sin stadig mer fremtredende posisjon i regjeringsapparatet. At SCAF stilte seg bak demonstrantenes krav kan tolkes som en alvorlig reduksjon av forventet nytte ved konflikt hvor μ synker til et nivå der forventet nytte ved konflikt er mindre enn forventet nytte ved demokrati.

$$U'_D > U'_C$$

$$\frac{w+R}{2(2\psi+1)} > \left(\frac{\mu}{\mu+1}\right)^2 R - wF$$

Situasjonen ble ytterligere forverret ved at innenriksdepartementet og myndighetenes egne sikkerhetsstyrker ble satt ut av spill i de første dagene av opptøyene, flere politistasjoner ble også angrepet og satt fyr på av enkelte grupper demonstranter.

5.2.2 Saudi Arabia

I Saudi Arabia var myndighetene i stand til å bruke sine sikkerhetsstyrker på en mye mer effektiv måte enn i Egypt. Håndteringen av de spredte protestene som oppsto bidro å avskrekke befolkningen uten å oppildne til mer motstand. Landet bruker også store summer på sine militære styrker. 10% av BNP, tilsvarende \$2263 per innbygger. Dette er over 20 ganger mer enn det Egypt bruker per innbygger, og 13 ganger mer enn Algerie. Militæret nyter dermed godt under de sittende myndighetene i form av stor tilgang til landets ressursinntekter og er til gjengjeld lojale overfor styresmaktene. Sikkerhetsstyrkene er også utelukkende sunnimuslimer rekruttert fra stammer og klaner i områder med en sterk lojalitet til Sa'ud-dynastiet. Skulle disse styrkene bli tatt i bruk for å slå ned på omfattende

demonstrasjoner er det mest sannsynlig at de vil se på demonstrantene mer som fremmede enn ”brødre og søstre” slik tilfellet var mellom de vernepliktige soldatene og befolkningen i Egypt (Gauss 2011b:2). BNP per innbygger er lang større i Saudi Arabia enn i Egypt, men det relative forholdet mellom ressursinntektene, R , og gjennomsnittsproduktiviteten, w , er likevel fem ganger større i Saudi Arabia. Nyttene ved konflikt er derfor større i Saudi Arabia. Landets godt trent sikkerhetsstyrker, lojale og velfinansierte militærvesen sikrer myndighetene en effektiv kampstyrke, noe som reduserer kostnaden ved konflikt relativt til kostnaden ved demokrati. I lys av modellen kan vi si at Saudi Arabia har en μ som er relativt større enn hos Egypt og Algerie. Noe som i stor grad har bidratt til at sannsynligheten for å vinne en konflikt er større relativt til opposisjonen, noe som øker nytten ved å ikke demokratisere.

5.2.3 Algerie

Av de to landene som ikke demokratiserte er Saudi Arabia i en særklasse, men også Algerie besitter betydelige oljeforekomster. Det relative forholdet mellom oljeinntekter og gjennomsnittsproduktiviteten er noe mindre enn i Saudi Arabia, men det er fremdeles over fire ganger større enn i Egypt. Dette gir oss at konflikt gir relativt mer nytte i Algerie. Militæret og sikkerhetsstyrkene har ekspandert voldsomt de siste årene, hjulpet av inntekter fra oljeproduksjon og militær støtte fra blant annet USA i krigen mot terror (Entelis 2011:662). Militæret utgjør om lag samme andel av BNP som i Egypt, men militære utgifter per innbygger i Algerie er 60% høyere enn i Egypt. Algerie opplevde en større grad av sosial uro under den arabiske våren enn i Saudi Arabia. Men etter de voldsomme demonstrasjonene i 1988 og kampen mot opprørsgrupper på 1990-tallet tilegnet Algeriske myndigheter seg mye erfaring om hvordan de best skal håndtere uro i befolkningen. Myndighetene benyttet seg i stor grad av denne erfaringen når de mobiliserte hæren for å slå ring rundt de største byene for å hindre opptøyer. Hæren har gjennom partiet FLN et godt grep om makten i partiet og har ingenting å tjene på å støtte opprørerne slik SCAF gjorde i Egypt. Befolkningen ønsket endring og demonstrerte mot arbeidsledighet og økte matvarepriser, men frykten for at demonstrasjonene skulle resultere i den borgerkriglignende tilstanden på slutten av 1980-tallet, kombinert med opposisjonens svake ledelse, gjorde demonstrasjonene mindre effektive. Vi ser her at den Algeriske militærmakten styrker sin effektive kampstyrke på bekostning av opposisjonen, noe som gjør det mindre sannsynlig at opposisjonen vil kunne øke sin nytte gjennom å initiere en konflikt.

5.3 Nytten ved å ikke demokratisere

5.3.1 Egypt

I Egypt var etterspørselen etter demokrati svært stor. Arab Youth Survey fra mars 2011 var det å leve i et demokratisk land ”veldig viktig” for 75% av de spurte, mot 68% i Saudi Arabia. I henhold til modellen forsøkte egyptiske myndigheter å redusere sannsynligheten for å miste makten ved å øke overføringene til befolkningen. Overføringene besto av lønnsøkning til offentlig ansatte, gi midlertidig offentlig ansatte fast ansettelse og økte offentlige subsidier på mat og drivstoff. Mubarak skiftet ut regjeringen og lovet å gå av etter å ha oppfylt en liste med prioriteringer. Men når den militære ledelsen trakk sin støtte til myndighetene og stilte seg bak demonstrantenes påvirket dette også nytten ved å ikke demokratisere. Sannsynligheten for at myndighetene mister makten inkluderer sannsynligheten for at myndighetene taper en konflikt som følger av myndighetenes motvilje til å demokratisere. En redusert militær slagkraft vil føre til en større sannsynlighet for at myndighetene mister makten og dermed også en lavere nytte ved å ikke demokratisere. Egypt økte subsidiene kraftig i løpet av 2011 og de utgjør nå 10% av BNP (IMF 2011a:39). Men på grunn av Egypts lave ressursinntekter og lave BNP per innbygger sammenlignet med Algerie og Saudi Arabia så vil ikke dette ha samme effekt per innbygger. Subsidiene utgjorde svært store kostnader for myndighetene, men var per innbygger ikke nok til å motvirke etterspørselen etter demokrati. Nytten ved å ikke demokratisere var dermed som følge av den store etterspørselen etter demokrati, manglende militær støtte og lave ressursinntekter relativt til konsekvensene til å miste makten mindre enn nytten ved å demokratisere.

$$(1 - s\gamma(B))R - (s\gamma(B))T - B < \frac{w + R}{2(2\psi + 1)}$$

5.3.2 Saudi Arabia

Den Egyptisk utviklingen står i sterk kontrast til hvordan den arabiske våren forløp seg i Saudi Arabia og Algerie. Det er også tydelige forskjeller mellom de to gruppene land, med Egypt, som demokratiserte, på den ene siden, og Saudi Arabia og Algerie, som ikke demokratiserte, på den andre. Saudi Arabia er verdens største oljeeksportør og en stor andel av verdens oljereserver forventes å ligge i landet. Oljeinntekter er av en avgjørende betydning i både Saudi Arabia og Algerie. Oljeinntekter utgjør henholdsvis 85.2% og 70% av offentlige inntekter i Saudi Arabia og Algerie. 97% av alle eksportinntekter i Algerie kommer fra oljen og det er naturlig å anta en tilsvarende høy prosentandel for Saudi Arabia. Vi finner at deres

R er større relativ til T enn hos Egypt. Saudi Arabia, med sine enorme oljeinntekter, har en særlig stor nytte av å ikke demokratisere. Videre viser Arab Youth Survey at å leve i et demokratisk land er langt mindre viktig for ungdom i Saudi Arabia enn i Egypt. Dette tilsier at q er lavere og μ er høyere i Saudi Arabia relativt til Egypt.

Saudi Arabia brukte enorme summer på økte overføringer til befolkningen med blant annet økte lønninger til offentlig ansatte, og flere arbeidsplasser i offentlig sektor. Landets ungdom vet tydeligvis også å sette pris på dette. Nærmere 80% av Saudi Arabisk ungdom ser for seg en fremtidig karriere i offentlig sektor, mot kun 9% i Egypt (Arab Youth Survey 2011:22). Dette kan tolkes som at Saudi Arabiske myndighetene i mye større grad enn Egypt klarte å bruke overføringer som et instrument for å dempe etterspørselen etter demokrati.

5.3.3 Algerie

Algerie er i likhet med Egypt en del av det som kan kalles ”dimuqratiyyat al-khubz” – ”Brøddemokrati” (Ciezahl, 2011). Myndighetene bruker store summer på å subsidiere prisen på mel og andre nødvendigheter som bensin og gass til husholdninger. Som en følge av stigende matvarepriser på verdensmarkedet er disse subsidiene blitt en stadig tyngre bølge for myndighetene å bære. Algerie har en lang historie med sosial uro. Entelis (2011) argumenterer for at Algerie hadde sin generalprøve for den arabiske våren under opptøyene på slutten av 1980-tallet. En generalprøve som myndighetene besto i den forstand at en reformasjon av maktstrukturen i samfunnet uteble. Algerie er i stor grad rammet av de utfordringene vi ser i hele den arabiske verden. En svært ung befolkning, høy arbeidsledighet, særlig blant unge, korrupsjon og stigende matvarepriser. For Algerie var den arabiske våren ”mer av det samme” der myndighetene håndterte demonstrasjonene med økte overføringer til innbyggerne og en viss grad av politiske reformer. Blant annet ble unntakstilstanden som siden 1992 har satt grunnloven ute av funksjon opphevet. Jeg anser det sterke forholdet mellom politisk ledelse, militæret og den økonomiske eliten i landet, *Le pouvoirs*, som en faktor som i avgjørende grad bidrar til at Algerie ikke har demokratisert. Dette fremstår for meg som en av de sterkeste likhetene mellom Algerie og Saudi Arabia; en *samlet* elite finner ut i felleskap hvordan de best kan sikre status quo. Elitene i Algerie er mer gjensidig avhengige av hverandre enn i Saudi Arabia der myndighetene i større grad kan diktere ulike sektorer av samfunnet. Saudiske myndighetene var i stand til å øke offentlige lønninger samt kreve at private arbeidsgivere gjorde det samme.

De algeriske sikkerhetsstyrkene og militæret har større bevilgninger per innbygger enn i Egypt og har erfaring med å slå ned på demonstrasjoner. Konsekvensene av opptøyene i

1988 og det urolige 1990-tallet eksisterer som et nasjonalt traume som går på bekostning av opposisjonens kampstyrke

Ressursinntektene, R , er mye større i Algerie enn i Egypt, dette gir også at det relative forholdet mellom R og T er større i Algerie enn i Egypt. Samtidig kan vi argumentere for at sannsynligheten for at myndighetene mister makten dersom de ikke demokratiserer er mindre enn i Egypt. Dette ser vi ut i fra avhengighetsforholdet mellom elitene og deres gjensidige nytte ved å opprettholde status quo. Militæret er godt bemidlet og har en mer effektiv kampstyrke i forhold til opposisjonen. Dette bidrar til å ytterligere redusere q og dermed øke nytten ved å ikke demokratisere.

Algerie er likevel i men mer prekær posisjon enn Saudi Arabia. Myndighetenes økning av subsidier og offentlige lønninger er kun er kortsiktig behandling av symptomene og tar ikke grep om de underliggende årsakene til demonstrasjonene. Offentlige utbetalinger kan snart komme på et nivå der økte overføringer reduserer myndighetenes nytte heller enn å øke den. Folket krever et reelt demokrati, slutt på korrupsjonen og arbeid. Men så langt har ikke den politiske, militære og økonomiske treenigheten som kontrollerer Algerie funnet det lønnsomt å gi dem det.

5.4. Oppsummering

Vi har nå sett på hvordan modellen kan brukes til å forklare de mekanismene som gjorde at den arabiske våren utviklet seg forskjellig i Egypt, Algerie og Saudi Arabia. Jeg synes det er interessant at landene på mange områder er veldig like. De har alle høy arbeidsledighet, særlig blant unge, som også utgjør en stor andel av befolkningen. Landene har begrenset ytringsfrihet og korrupsjon er en stor utfordring. Dette er alle faktorer som påvirker presset mot landets myndigheter. Ut i fra de størrelser som vi har tilgjengelige så skulle man tro at dette presset var like stort på de ulike regjeringene. I noen tilfeller kommer Egypt bedre ut enn Algerie og Saudi Arabia. Egypt har hatt en større økning i BNP enn de andre landene, mens Saudi Arabia det siste året har hatt størst befolkningsvekst. På den andre siden så har Egypt hatt en betydelig større prisvekst de siste syv årene enn de andre landene.

Det store skillet mellom Egypt, som fikk en overgang til demokrati, og Saudi Arabia og Algerie, hvor myndighetene ble sittende, er landenes ressursinntekter. Algerie og Saudi Arabia har et mye større relativt forhold mellom ressursinntektene og den negative nytten ved å miste makten enn Egypt. Samtidig gir ressursinntektene en større mulighet til å investere i militæret, noe som sikrer militærets interesse i å opprettholde status quo. Dette påvirker nivået på μ , der en høy μ gjør det mindre sannsynlig at myndighetene mister makten dersom de ikke

demokratiserer. Det er interessant hvordan vi også kan se en forskjell mellom landene som ikke demokratiserte. Saudi Arabia har langt høyere ressursinntekter enn Algerie og har ikke hatt demonstrasjoner og sosial uro i samme grad. Algerie var også nødt til å gjennomføre reformer som førte Algerie i en mer demokratisk retning, som å oppheve unntakstilstanden fra starten av 1990-tallet og å gjeninnføre flerpartisystemet. Saudi Arabia har som følge av sine store ressursinntekter vært i stand til å sikre status quo kun med økonomiske midler. Algerie viser også at et land med store ressursinntekter kan være i stand til å overleve en ”arabisk vår” i flere tiår. Dette er dårlige nyheter for demokratiforkjempere i oljerike arabiske land som håper at den demokratiske vinden som blåser over verdensdelen også vil feie med seg deres regime.

5.5. Fremtidig demokratisering

Oljen, som er grunnlaget for rikdommen til mangle land i Midtøsten, er en ikke-fornybar ressurs og vil på et tidspunkt ta slutt. I Algerie har oljeproduksjonen allerede begynt å falle. Saudi Arabia sitter på verdens største oljereserver, men også disse vil tømmes i takt med en stadig økende etterspørsel etter olje. De oljeproduserende landene i Midtøsten og Nord-Afrika satser i økende grad på menneskelig kapital tilpasset en kunnskapsbasert økonomi. Dette vil påvirke modellen vår på tre måter. For det første så vil fallende ressursinntekter redusere det relative forholdet mellom ressursinntektene og de negative konsekvensene ved å ikke demokratisere. Dette vil gjøre det mer sannsynlig at forventet nytte ved demokrati vil bli større enn nytten ved å ikke demokratisere. For det andre så vil en økning i befolkningens utdanningsnivå også føre til høyere lønninger. Dette vil selvfølgelig være avhengig av hvorvidt det skapes nok arbeidsplasser til å ta i mot de som hvert år forsøker å komme seg inn i arbeidsmarkedet, uavhengig om de er høyt utdannet eller ikke. Men på generell basis kan vi si at en økning i utdanningsnivået i et lands befolkning vil føre til en mer effektiv og kompetent arbeidskraft, noe som også vil gi høyere lønninger. Videre er det også naturlig å anta at etter hvert som en befolkning blir mer opplyst vil den også bli mer oppmerksom på maktøverne og den politiske strukturen i landet. Dette vil gi en økt etterspørsel etter demokrati. Acemoglu og Robinson (2000) argumenterer for at man i vesten gav demokratiske rettigheter til en stadig større andel av befolkningen for å forhindre omfattende sosial uro og revolusjon. Denne bevegelsen i retning av demokrati, i motsetning til en omfordeling av ressurser under det gjeldende politiske systemet, finner sted fordi eksisterende overføringer ikke garanterer fremtidige overføringer. Befolkningen vil dermed kreve demokratiske rettigheter for å sikre egen nytte.

Disse tre faktorene fører enten til en redusert nytte ved å ikke demokratisere, øker kostnadene ved konflikt, eller gir en økt forventet nytte ved demokrati. Modellen predikerer dermed at forventet nytte ved å innføre demokrati vil øke i fremtiden og vi vil se en økende grad av demokratisering i Midtøsten.

5.6 Svakheter ved modellen

Jeg synes modellen til Aslaksen og Torvik gir et veldig godt utgangspunkt til å forstå de grunnleggende mekanismene bak valget mellom konflikt og demokrati i ressursrike stater. Forklaringskraften blir dog noe svekket av at mange av faktorene jeg har sett på i denne oppgaven er vanskelig å kvantifisere. Det er for eksempel vanskelig å avgjøre nøyaktig hvor mye press en gitt prisvekst utgjør for myndighetene og i hvor stor grad dette påvirker sannsynligheten for miste makten dersom de ikke demokratiserer. Beskrivelsene av landenes politiske og sosioøkonomiske forhold er i høy grad kvalitative og det er en utfordring å få en nøyaktig sammenligning av landene. Her har jeg vært nødt til å avgjøre om påvirkningen av en kvalitativ variabel i et land er større eller mindre relativt til de andre landene. For å deretter sette dette sammen med hvordan modellen predikerer at variabelen vil påvirke beslutningen om å demokratisere eller ikke.

Jeg har heller ikke funnet en variabel som tilsvarer hvordan ψ påvirker kostnaden ved demokrati. ψ gir i modellen i hvor stor grad velgerne fokuserer på det økonomiske utfallet av de to gruppernes valgplattform relativt til andre karakteristikker ved kandidatene (ideologi, religion). Jo høyere ψ er jo lavere er den forventede nytten ved demokrati. En mulighet er at ψ er høyere jo mer sekulært et samfunn er. Velgerne er da mer opptatt av økonomien enn hvorvidt kandidatens politikk samsvarer med velgernes religiøse preferanser. Paradokset blir da at nivået på ψ vil ha en større negativ påvirkning på den forventede nytten ved demokrati i det mer sekulære Egypt relativt til det den vil ha i det tradisjonelt mer konservative Saudi Arabia. Dette står i midlertid i motsetning til den utviklingen vi har sett der det var Egypt som demokratiserte.

Modellen tar ikke eksplisitt hensyn til ulike typer regimer i landene. Dette kan redusere modellens forklaringskraft. Brownlee (1999) argumenterer for at regimer som er relativt mer demokratiske med større sannsynlighet vil utvikle seg til rene demokratier. Acemoglu og Robinson (2012) hevder i sin bok "Why Nations Fail" at det er politiske og økonomiske institusjoner danner basis for et lands økonomiske suksess. Forskjell i regimetype og institusjoner kan også gi ulik nytte ved å ikke demokratisere. En enkel illustrasjon på dette er å dele den forventede nytten ved å ikke demokratisere på en konstant α , der $0 \leq \alpha \leq 1$.

Saudi Arabia som skårer 7 i Freedom House sin indeks kan for eksempel gi en $\alpha = 1$, mens en lavere skår gir en lavere α og dermed en redusert forventet nytte ved å ikke demokratisere.

$$\frac{(1-q)R - qT - B}{\alpha}$$

6. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg utvidet modellen presentert av Aslaksen og Torvik i artikkelen ”*A Theory of Civil Conflict and Democracy in Rentier States*” for å forsøke å forklare hvorfor myndighetene i Egypt valgte å demokratisere i etterkant av den arabiske våren og hvorfor vi ikke så den samme utviklingen i Algerie og Saudi Arabia. Casene viser at det er stor forskjell på hvordan kravene om demokrati fra befolkningen utspilte seg og responsen fra myndighetene ble i de tre landene. Landene viste et likt nivå på økonomiske størrelser som arbeidsløshet, andelen av befolkningen som er yngre enn 15 år og andelen arbeidsløse fra 18 til 24 år. I Egypt har etterspørselen etter demokrati blant unge vært høyere, og prisveksten har vært større enn i Saudi Arabia. Dette antas å føre til et sterkere press mot myndighetene i Egypt. De to største forskjellene mellom Egypt, som demokratiserte, og landene som ikke demokratiserte er nivået på oljeinntekter, og muligheten til å bruke militære styrker som et effektivt instrument mot demonstrantene. Dette er grunnlaget for de to utvidelsene til modellen (1) den forventende nytten ved konflikt er avhengig av en konstant μ , der $\mu > 1$ øker myndighetenes forventede nytte ved konflikt og $\mu < 1$ øker opposisjonens forventede nytte ved konflikt; og (2) myndighetene kan øke overføringene til befolkningen for å redusere sannsynligheten for å miste makten dersom de ikke demokratiserer, og dermed øke egen nytte.

Store oljeinntekter relativt til den negative nytten ved å miste makten reduserer sannsynligheten for demokratisering. Sannsynligheten for at man mister makten dersom man ikke demokratiserer, q , er avhengig av etterspørslene etter demokrati, s , og γ som er negativt korrelert med nivået på overføringer. Overføringene øker mer jo høyere etterspørselen etter demokrati er. Oppgaven viser at Saudi Arabia og Algerie var i stand til å bruke sine militære styrker mer effektivt og som følge av sine store oljeinntekter kunne øke overføringene til befolkningen i større grad enn Egypt. Dermed unngikk disse landene de vedvarende og omfattende protestene som Egypt opplevde. Likevel har Algerie hatt en større grad av uro i befolkningen enn Saudi Arabia. Dette kan tolkes som at selv om det ikke lønner seg for myndighetene i Algerie å demokratisere, så er deres nytte ved denne strategien relativt mindre enn i Saudi Arabia.

Modellen predikerer at reduserte oljeinntekter i fremtiden kombinert med et høyere utdanningsnivå og høyere produktivitet vil gi en økende grad av demokratisering i Midtøsten.

Modellens svakhet er dog at det er vanskelig å kvantifisere effekten av ulike faktorer på den forventede nytten demokrati, konflikt og nytten ved å ikke demokratisere.

7. Kilder

Aarts, P., og G. Nonneman (2005): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*. Hurst & Company, London

Acemoglu, D. og J. A. Robinson (2012): *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Crown Publishers, New York

Acemoglu, D. og J. A. Robinson (2000): "Why Did the West Extend the Franchise? Democracy, Inequality, and Growth in Historical Perspective" *The Quarterly Journal of Economics*, 1167 – 1199

African Economic Outlook (2011a): Egypt

<http://www.africaneconomicoutlook.org/en/countries/north-africa/egypt/>

African Economic Outlook (2011b): Algeria

<http://www.africaneconomicoutlook.org/en/countries/north-africa/algeria/>

Aly, A. M. S. (2011): "State and Revolution in Egypt: the Paradox of Change and Politics"

Crown Center for Middle East Studies, Brandeis University

<http://www.brandeis.edu/crown/publications/ce/ce2.html>

Aslaksen og Torvik (2006): "A Theory of Civil Conflict and Democracy in Rentier States", *Scandinavian Journal of Economics*, 108, 571-585

Arab Youth Survey 10/11 (2011)

<http://www.arabyouthsurvey.com/2010/>

Arab Youth Survey 11/12 (2012)

<http://www.arabyouthsurvey.com/english/>

Barany, Z. (2011): "Comparing the Arab Revolts: Role of the Military"

Journal of Democracy, 22(4), 28-39

Bradley, J. R. (2008): "*Inside Egypt: The Land of the Pharaohs on the Brink of a Revolution*".

Palgrave Macmillan, New York

Brownlee, J. (2009): "Portents of Pluralism: How Hybrid Regimes Affect Democratic Transitions" *American Journal of Political Science*, 53(3), 515-532

Ciezahl, A. (2011): "Let Them Eat Bread: How Food subsidies Prevent (and Provoke) Revolutions in the Middle East" www.foreignaffairs.com 23.3.2011

Entelis, J. P. (2011): "Algeria: Democracy Revived, and Denied?"

The Journal of North African Studies, 16(4), 653-678

Freedom House (2011): Freedom House Scores i "Freedom in the World", årlig rapport.

Funnet på <http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-world>

Gauss III, F. G. (2011a): "Saudi Arabia in the New Middle East"

Council on Foreign Relations, Council Special Report no. 63

Gauss III, F. G. (2011b): "Rageless in Riyadh: Why the Al Saud Dynasty Will Remain"

www.foreignaffairs.com, 16.3.2011

IMF (2011a): Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2011/mcd/eng/mreo1011.htm>

IMF data bank

Data hentet fra <http://www.imf.org/external/data.htm>

Layachi, A. (2011): "Meanwhile in the Maghreb"

www.foreignaffairs.com 31.3.2011

Long, D. E., B. Reich, and M. J. Gasiorowski (2007): *The Government and Politics of the Middle East and North Africa*. Westview Press, Boulder, Colorado

Ménoret, P. (2005): *The Saudi Enigma: A History*.

Zed Books, New York

Osman, T. (2010): *Egypt on the Brink: From Nasser to Mubarak*.

Yale University Press, New Haven, Connecticut

Rogan, E. L. (2011): *The Arabs: A History*.

Allen Lane, London

Stora, B. (2001): “*Algeria 1830 – 2000: A Short History*”

Cornell University Press, Ithaca og London

Transparency International (2005-2012) Corruption Perception Index

<http://transparency.org/research/cpi>

World Bank, data hentet fra <http://data.worldbank.org/>